

48. Perjantaina 5 päivänä toukokuuta 1989

kello 13

Siv.

Päiväjärjestys

Esitellään:

Ilmoituksia		7) Hallituksen esitys n:o 61 maataloustulolaiksi.....	1271
	Siv.	8) Hallituksen esitys n:o 59 laiksi kotieläintuotannon ohjaamisesta eräissä tapauksissa annetun lain muuttamisesta ..	1284
Vaaleja:		9) Hallituksen esitys n:o 60 laiksi Valtionrautateistä	„
1) Sivistysvaliokunnan ja toisen lakivaliokunnan täydennysvaalit.....	1255	10) Hallituksen esitys n:o 53 Norjan kanssa Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä tehdyn sopimuksen ja siihen liittyvän kalastussäännön eräiden määräysten hyväksymisestä.....	1285
2) Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan täydennysvaali	„	11) Hallituksen esitys n:o 56 laiksi rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain muuttamisesta	1286
Ainoa käsittely:		12) Hallituksen esitys n:o 57 nimikirjallaiksi ja laiksi henkilörekisterilain 7 §:n 5 kohdan kumoamisesta	„
3) Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 1987....	„	13) Ed. Ahosen ym. lakialoite n:o 39 laiksi verotuslain muuttamisesta	„
Mainittu kertomus (K n:o 10/1988 vp.) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 9			
Ensimmäinen käsittely:		Pöydällepanoa varten esitellään:	
4) Ehdotukset laeiksi vakuutusyhtiölain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta	1270	14) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 19 hallituksen esityksestä Luxemburgin kanssa sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (HE n:o 34)	„
Hallituksen esitys n:o 96/1988 vp. Lakivaliokunnan mietintö n:o 6		15) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 9 hallituksen esityksestä laiksi vapaakunnan oikeudesta poiketa eräistä säännöksistä ja määräyksistä (HE n:o 19)	„
5) Ehdotus laiksi pääkaupunkiseudun rakennusverosta	„	16) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 10 hallituksen esityksestä yhteisaluelaiksi (HE n:o 22)	„
Hallituksen esitys n:o 30 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17			
6) Ehdotus laiksi liikevaihtoverolain 16 ja 27 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	1271		
Hallituksen esitys n:o 38 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 18			

17) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 2 sen johdosta, että eduskunnan tietoon on saatettu asetus posti- ja telailaitoksen eräiden virkojen perustamisesta ja lakikauttamisesta (A n:o 3)..... 1286

18) Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksestä laiksi ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toiminnasta Suomessa (HE n:o 231/1988 vp.) ,,

19) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 11 hallituksen esityksestä laiksi viranomaisien määräyksiä ja ohjeita koskevista toimenpiteistä (HE n:o 7) ,,

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies
H e t e m ä k i - O l a n d e r .

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aaltonen, E. Aho, Anttila, Antvuori, Björklund, Björkstrand, Bärlund, Elo, Gustafsson, Hautala, Hilpelä, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Ikkala, Jansson, Jokiniemi, Järvisalo-Kanerva, Kalliomäki, Kempainen, Kietäväinen, Kohijoki, Laaksonen, Laine, Laitinen, Laurila, Mattila, Miettinen, Mäki-Hakola, Mäkipää, Nieminen, Nordman, Nyby, Nyman, Ollila, Paakkinen, Paasio, Pekkarinen, Pohjola, Pokka, Puisto, Puska, Pystynen, Rauramo, Renlund, J. Roos, T. Roos, Saarinen, Siitonen, Skinnari, Särkijärvi, Tiuri, Tähkämaa, Vastamäki, Viinanen, Virolainen ja Väänänen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi edustajat Järvisalo-Kanerva ja Ollila, virkatehtävien takia edustajat Bärlund ja Paasio sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Aaltonen, Gustafsson, Huuhtanen, Häkämies, Kalliomäki, Kohijoki, Laine, Laitinen, Laurila, Miettinen, Nieminen, Nordman, Nyman, Pekkarinen, Pohjola, Pokka, Puisto, Puska, Pystynen, Rauramo, J. Roos, Saarinen, Siitonen, Skinnari, Tähkämaa, Vastamäki, Virolainen ja Väänänen, tämän kuun 11 päivään virkatehtävien takia edus-

Siv. tajat E. Aho, Anttila, Björklund, Elo, Hilpelä, Hämäläinen, Jansson, Kempainen, Särkijärvi ja Tiuri sekä tämän kuun 9 päivästä 20 päivään yksityisasioiden vuoksi ed. Donner.

Uusia hallituksen esityksiä

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella viime huhtikuun 28 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 54, 55 ja 58, jotka nyt on edustajille jaettu.

Eduskunnan tietoon saatettu valtioneuvoston päätös

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että 29 päivänä kesäkuuta 1979 annetun vientitalletuslain 22 §:ssä säädetyssä tarkoituksessa on eduskunnalle, puhemiehelle osoitettuna, saapunut sanotun lain nojalla 20 päivänä huhtikuuta 1989 annettu

Valtioneuvoston päätös puuvapaasta painopaperista suoritettavasta vientitalletuksesta annetun valtioneuvoston päätöksen kumoamisesta.

Tämä valtioneuvoston päätös on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Eduskunnan kirjaston kertomus vuodelta 1988

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnan kirjaston hallituksen kirjelmän ohella viime maaliskuun 30 päivältä on eduskunnalle saapunut eduskunnan kirjaston kertomus vuodelta 1988. Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Kirjalliset kysymykset

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuna, saapuneet vastaukset kirjalli-

siin kysymyksiin n:ot 72, 133, 138, 144, 145, 148, 149, 152, 153, 156, 157, 169, 181, 198 ja 202. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Ed. Kortesalmen edustajantoimi

Ensimmäinen varapuhemies: Lue-
taan ed. Kortesalmen eduskunnalle osoittama
kirjelmä.

Sihteeri lukee:

”Eduskunnalle

Tultuani nimitetyksi Mikkelin läänin maaher-
raksi 1 päivästä kesäkuuta 1989 alkaen pyydän
kunnioittavasti vapautusta eduskunnan jäse-
nyydestä 16.5.1989 lähtien.

Helsingissä 5 päivänä toukokuuta 1989

J. Juhani Kortesalmi”

Ensimmäinen varapuhemies: Pu-
hemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Sivistysvaliokunnan ja toisen lakivaliokun- nan täydennysvaalit

Ensimmäinen varapuhemies: Päi-
väjärjestyksen 1) asiana on sivistysvaliokunnan
ja toisen lakivaliokunnan täydennysvaalit.

Kun täydennysvaaleja varten vaalisäännön 7
ja 19 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistoissa,
jotka puhemiehistö on tänään pitämässään ko-
kouksessa tarkastanut ja hyväksynyt, on valio-
kuntien jäseniksi ehdotettu valittaviksi yhtä
monta kuin vaaleissa on valittavia, totean vaali-
säännön 10 §:n nojalla, että vaalit ovat yksimie-
liset ja että valituiksi ovat tulleet ehdokaslisto-
jen mukaisesti sivistysvaliokuntaan jäseneksi
ed. Lahti-Nuuttila ja toiseen lakivalio-
kuntaan jäseneksi ed. Kautto.

2) Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuus- kunnan täydennysvaali

Ensimmäinen varapuhemies: Päi-
väjärjestyksen 2) asiana on Pohjoismaiden neu-
voston Suomen valtuuskunnan täydennysvaali.

Kun vaalia varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n
mukaisesti jätetyissä ehdokaslistoissa, jotka pu-
hemiehistö on tänään pitämässään kokouksessa
tarkastanut ja hyväksynyt, on Pohjoismaiden
neuvoston Suomen valtuuskunnan jäseniksi ja
varajäseniksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta
kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön
10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että
valituiksi ovat tulleet ehdokaslistojen mukai-
sesti

varsinaisiksi jäseniksi edustajat Hurskainen-
Leppänen, Metsämäki, Niinistö ja Siuruainen
sekä

varajäseniksi edustajat Häkämies, Karkinen,
Kekkonen, Paavilainen ja Renko.

3) Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimin- takertomus vuodelta 1987

Ainoa käsittely

Mainittu kertomus (K n:o 10/1988 vp.)

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 9

Ensimmäinen varapuhemies: Kä-
sittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietin-
tö n:o 9.

Keskustelu:

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies!
Nyt käsittelyssä oleva Kansaneläkelaitoksen
valtuutettujen kertomus vuodelta 1987 pitää si-
sällään hyvin runsaasti asioita. Sosiaalivalio-
kunta on mietinnössään n:o 9 Kansaneläkelai-
toksen valtuutettujen kertomuksen käsittelyn
yhteydessä ottanut kantaa neljään asiaan, ja
koska itse olen sosiaalivaliokunnan jäsen mutta
jäävi käsittelemään valiokunnassa näitä asioita
mutta en täällä suuressa salissa, aion puuttua
erääseen sosiaalivaliokunnan esille nostamaan
asiaan. Se koskettaa käsin tapahtuvaa hieron-
taa.

Olen jättänyt asiasta vuonna 1985 lakialoit-
teen, jossa olen esittänyt sairausvakuutuslakiin

tehtävää muutosta, että koulutetun, laillistetun hierojan suorittama työ tulisi myös sairausvakuutuksen kautta korvattavaksi. Tästä asiasta on nähtävästi hieman erimielisyyttä, kun se ei ole edennyt normaalia tahtia eteenpäin. Mikä merkitys hieronnalla eri sairauksissa on? Käsitkseni mukaan hieronnan vastustajat varsinkin lääkärikunnassa ovat jo viime vuosina lieventäneet kantojaan hieronnan suhteen. Tätä taustaa vasten olisi valiokunnan mielestäni tullut ottaa jyrkempi kanta hieronnan puolesta, koska ei riitä, että asiaa tutkitaan, ja koska meillä on myös konkreettisia näyttöjä siitä, että hieronnan avulla ihmiset pystyvät entistä pitempään olemaan työelämässä ja nimenomaan terveimpinä. Mutta koska hieronta on myös hyvin kallis hoitomuoto, monet ihmiset eivät sitä käytä, vaikka tarpeita siihen olisikin.

Asiaan voisi kytkeä, jos nähdään tarpeelliseksi, lääkärin lähetteen, mutta mielestäni se on turhaa byrokratiaa. Kun henkilö itse tuntee, että lihaksat kiinnittyvät, kovettuvat ja kiputilat seuraavat, silloin pitäisi olla oikeus mennä hierojalle. Toivottavasti tämä asia menee nopeammin eteenpäin eikä sitä turhaan haudota eduskunnassa ja perusteta toimikuntia vaan jo tulevan syksyn aikana budjetin yhteydessä tehtäisiin tarvittavat muutokset. Tähän asiaan valiokunnassa ovat myös SKDL:n ja devan edustajat kiinnittäneet vastalauseessaan huomiota.

Arvoisa puhemies! Toinen asia, jonka haluan tässä yhteydessä nostaa esille, on Kansaneläkelaitoksessa vallitseva byrokratia. Olen kiinnittänyt huomiota asiaan Kansaneläkelaitoksen lisätyn hallituksen kokouksessa, ja se lähinnä koskee paperibyrokratiaa. Tällä hetkellä joutuu eläkkeen hakija täyttämään eri eläkelaitoksille eri eläkehakemukset. Tämä mielestäni voitaisiin poistaa, ja Kansaneläkelaitoksen paikallistoimistossa, kun eläkehakemus täytetään, se täytettäisiin yhtenä kopioitavana kappaleena, jolloin yksi kopio menisi Kansaneläkelaitokselle ja toiset kappaleet työeläkelaitoksille tarpeen mukaan. Näin säästyisi työtä asiakkailta, virkailijoilta ja myös eläkelaitoksen eri organisaatioilta. On ihmeteltävää, jos tällainen pieni mutta voimavaroja säästävä uudistus ei mene eteenpäin. Silloin on mielestäni pielessä jokin asia meidän poliittisessa päätöksentekokoneistossamme.

Arvoisa puhemies! Haluan tässä yhteydessä myös sanoa muutaman sanan eläkekomitean työstä, joka hiljan on julkistettu. Mielestäni komiteatyö päättyi turhaan tuohon. Hyvin paljon

käytettiin komitean työstä sellaisten asioiden selvittelyyn, jotka on moneen kertaan jo maasamme selvitetty. Tämä on selvää ajan haaskausta ja asiantuntijoiden ajan väärinkäyttöä. Komiteahan päättyi lähes nollatulokseen. Tätä komitean työtä on eduskunnassa moneen kertaan mielestäni käytetty asioiden jarrutuksena. Eläkeläisten lähetystöille on usein vastattu lähinnä hallitusryhmien toimesta, että odottakaa komitean työn tuloksia, mutta nyt me näemme, mihin tämä jarrutustyö on päätynyt.

Toivon, ettei istuva hallitus ota oppia komiteatyöstä, vaan antaa nopeasti esitykset, jotka koskevat eläkeläisten asioissa tällä hetkellä todettuja epäkohtia, kuten kansaneläkeuudistuksen neljättä vaihetta, jota ovat vaatineet osin myös hallituspuolueet.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eläkekomitean osalta ed. P. Leppänen viittasi aivan oikein siihen, että on monia sellaisia ihmisiä ärsyttäviä eläkejärjestelmän yhteensovitus epäkohtia, jotka olivat tiedossa useimmilla kansanedustajilla kuten kaikilla kansaneläkeläisillä jo vuonna 1987. Olisi toivottavaa, että hallinnossa, lainvalmistelussa ja sosiaaliturvan epäkohtien korjaamisessa päästäisiin nopeasti liikkeelle ja tehtäisiin esityksiä niistä. Näitä olivat nimenomaan toisenkin puolison eläkkeelle jäädessä lisäosien yhteensovitus, asumistukiasioissa olevat puutteellisuudet ja mm. pienten työeläkkeiden kansaneläkkeen lisäosaa pienentävä vaikutus. Toki eläkekomitea selvitti myös korjausjärjestelmiä ja pyrki löytämään ratkaisuja muihin laajempiin kysymyksiin. Tältä osin komitea oli välttämätön myös hallituksen taholta asettaa.

Nämä äsken mainitut esimerkit, jotka halusin myös todeta, kuvaavat kyllä sitä, että todella olisi voitu asiat korjata. Kun ne nyt oikein komiteatasolla on kirjattu, niin viimeistään ensi vuoden alusta tämän tyyppiset ihmisten oikeus turvaa ja oikeuskäsitystä loukkaavat eläke-epäkohdat olisi syytä korjata välittömästi.

Ed. R a n t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toteaisin ed. P. Leppäselälle ja yleisestikin, että tässä valiokunta halusi ottaa tällä kertaa vain neljä asiaa tarkastelunsa kohteeksi eli sairaan lapsen hoidon tukemisen, käsin tapahtuvan hieronnan ja lymfaterapian korvattavuuden sairausvakuutuksesta sekä ehkäisevän hoidon, varsinkin hivenaineiden ja vitamiinien korvattavuuden sairausvakuutuksessa

ja neljäntenä takautuvien eläkkeitten verotuksen eikä lainkaan tässä yhteydessä halunnut kajoa Kelan byrokratiaan, johon valiokunta on edellisissä yhteyksissä lausunut kantansa, eikä myöskään näin ollen eläkeuudistuksen neljänteen vaiheeseen päättänyt ottaa lainkaan kantaa.

Mitä tulee hieronnan korvattavuuteen ed. P. Leppäsen esittämällä tavalla, valiokunta katsoi, että ei ole tarpeen verovaroin sairausvakuutuksen kautta korvata vain mielihyväästä tapahtuvan hieronnan tarpeen tyydyttämistä.

Kaiken kaikkiaan vaikka myönnänkin, että tämän asian kohdalla on mahdollisuus puhua koko Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen kertomuksesta, toivoisin, että niiltä osin kuin puheet koskevat valiokunnan mietintöä, ne kohdistettaisiin siihen eikä puhuttaisi kauhean laiveasti kaiken maailman asioista tämän homman ympärillä.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tässä yhteydessä on jo syytä ed. Rajamäen puheenvuoron johdosta vastata. Hän esitti toivomuksen, että hallitus tutkisi, miten lisäosan pieneminen toisenkin puolison jäädessä eläkkeelle voitaisiin selvittää. Juuri tästä asiastahan on nyt tässä komiteassa tehty ehdotukset. Ne ehdotukset eivät toden totta voi tyydyttää eläkeläisiä. Tuntuu siltä, että ed. Rajamäki ei ollenkaan ole tutustunut tähän esitykseen tai haluaa antaa ymmärtää, että sosialidemokraatit olisivat muuta mieltä kuin nyt sosialidemokraatit ovat tässä komiteassa olleet esittämässä.

Ed. Jokinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rantasen puheenvuoron johdosta toteaisin, että hän puhuu tässä, miten hieronnat tulevat korvattavina yhteiskunnalle kalliiksi. Monin kerroin kalliimmiksi tulevat ne lääkkeet, joita annetaan ja jotka eivät suinkaan auta, eivät paranna samalla tavalla kuin hierontahoito, joka nykyisin on hyvin monipuolista ja pitkälle kehitettyä. Tunnen tapauksia, joita esimerkiksi syöpäleikkauksen jälkeen millään muilla toimilla ei saatu kuntoon, mutta hierontaa nimenomaan oli se, joka ratkaisi ja jota siten lääkäritkin myöhemmin ihmettelivät lääkkeitä syötettyään.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukoselle on syytä korostaa, koska joko minun muotoilussa-

ni tai hänen kuulemisessaan oli nyt joitakin vaikeuksia, että nimenomaan en vaatinut enää selvitetäväksi jo 1987 itsestäänselvyyksinä tiedettyjä epäkohtia, vaan niiden korjaamista. Mainitsin esimerkkinä mm. toisenkin puolison eläkkeelle jäädessä lisäosien yhteensovitusongelmat, jotka ovat täysin käsittämättömiä ja on tiedetty jo pitkään. Esitykset ovat nimenomaan noin 200 miljoonaa markkaa. On selvitetty, millä tämä voidaan poistaa. Vaadin toimenpiteitä ensi vuoden alusta ja ylipäänsä myös pienten työeläkkeiden ym. osalta. Kun kertymät eläkejärjestelmän tuoreuden takia vasta neljänneksivuosisadan voimassaolosta johtuen ovat liian pienet, olisi lähdettävä yleensäkin näiden asioiden korjaamiseen mm. yhteensovitusepäkohtien poistamisen kautta.

Ed. Moilanen: Arvoisa puhemies! Sosiaalivaliokunta on puuttunut tärkeisiin kysymyksiin käsitellessään Kelan valtuutettujen kertomusta vuodelta 1987. Varsin tärkeä asia on nimenomaan avustusten antamiseen ja eläkkeiden saamiseen liittyvän byrokratian lieventäminen. Tänä päivänä edelleen kansalaiset joutuvat monenlaisiin byrokratian koukeroihin ja kulkemaan luukulta toiselle saadaksensa oikeutetut etuutensa. Monissa tapauksissa käy jopa niin, että nämä oikeutetut etuudet jäävät saamatta vain sen vuoksi, että asianomainen ei ole osannut tai jaksanut mennä oikeaan aikaan oikealle luukulle tai ei ole osannut esittää viranomaisille kaikkia tarpeellisiksi katsottuja todistuksia ja asiapapereita. Näin käy vielä monesti siitä huolimatta, että meillä hallintomenettelylaki edellyttää myös viranomaisilta tiettyä auttamista ja hakemusten tekemisen edistämistä. Sen vuoksi tätä paperisotaa ja näitä hakemiseen liittyviä ohjeita tulee yksinkertaistaa ja selkeyttää ja myös eri tukijärjestelmiä tulee yhdistää ja yhtenäistää niin, että tuki saadaan yhdeltä luukulta riippumatta siitä, mikä järjestelmä viime kädessä milloinkin vastaa kuluista, aivan kuten sosiaalivaliokunta on todennut.

On kummallista, että tämä byrokratia on niin sitkeässä, että näistä kauniista ja hyvistä lausumista huolimatta, joita vuosi vuodelta lausutaan ja toistetaan, ei tästä problematiikasta päästä eroon, vaan ihmiset joutuvat kohtuuttoon hankaluuksiin hakiessaan näitä etuuksia.

Vastaavanlainen ongelmallinen kysymys on takautuvien eläkkeiden verotus, jossa on epäkohtia sen vuoksi, että verohakemusten käsitteily kestää pitkään, ja kun aikanaan takautuvasti

maksetaan eläkkeensaajalle eläkkeet niiltä vuosilta, joilta se on jäänyt maksamatta, niin silloin tulo luetaan sen vuoden tuloksi, jona maksaminen on suoritettu. Näin eläkkeensaaja jouuu maksamaan kohtuuttoman suuren veron, joka ei ole missään suhteessa hänen tavanomaiseen lopulliseen veroprocenttiinsa.

Tähän asiaan tuli osittainen korjaus, kun verojärjestelyn avulla voidaan hakea tähän jaksoista, mutta se edellyttää nimenomaan hakemusta ja hakemusaika tietyiltä osin oli aivan liian lyhyt. Tämän vuoksi olisikin tärkeätä, että nyt, kuten mietinnössä todetaan, tiedotettaisiin tehokkaasti ja jaksotuksen hakemisen aika olisi riittävän pitkä, niin että myös niiltä vuosilta, joilta jaksotusta alun perin piti hakea viime vuoden loppuun mennessä, saataisiin vielä jaksotus kuntoon. Vain siten tämä byrokratiasta johtuva epäoikeudenmukaisuus voitaisiin korjata myös niiden kansaneläkeläisten kohdalla, jotka ovat saaneet takautuvasti eläkkeen.

Eräs tärkeä asia, johon on puututtu mietintöön jätetyssä vastalauseessa, on jalkahoitajan antamien jalkahoitopalvelujen saattaminen sairausvakuutuskorvauksen piiriin. Sairausvakuutuslainsäädännön mukaan sairaanhoitopalvelut pääsääntöisesti kuuluvat sairausvakuutuksen korvaamiin palveluihin, mutta näin ei ole jalkahoitajan suorittaman jalkahoidon osalta, vaikka jalkahoito on tärkeä osa perussairaanhoitoa. Sen avulla voidaan estää monia sairauksien komplikaatioita. Näin esimerkiksi diabetespotilaiden, reumapotilaiden ja psoriasispotilaiden kohdalla tapahtuu, ja heillä jalkojen hoito kuuluu olennaisena osana hoitosuunnitelmaan. Tehokkaalla hoidolla voidaan ehkäistä mm. diabetespotilaiden verenkierron heikentymisestä seuraavaa jalkojen amputaatiotarvetta. Näin säästytään kalliilta hoitokustannuksilta ja jopa työpäivien menetyksiltä.

Tässäkin tehokas ennalta ehkäisy olisi yhteiskunnan kannalta taloudellista ja sairaan ihmisen kannalta inhimillistä hoitoa. Sen vuoksi ei ole mitään järkeä siinä, että ne jalkahoitopalvelut, joita lääkäri on määrännyt, eivät kuulu sairausvakuutuksen piiriin. Tähän epäkohtaan tulisi pikaisesti saada korjaus, niin kuin kristillisen liiton eduskuntaryhmä on useissa aloitteissaan edellyttänyt. Tämän vuoksi ehdotan perusteluissa lausuttavaksi:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin lääkärin määräämän jalkahoidon saatamiseksi sairausvakuutuskorvauksen piiriin.”

Tämä on sellainen asia, jonka läpiajamisen

mahdollisimman nopeasti pitäisi olla kaikkien kansanedustajien intressissä, ja se on asia, jossa kustannukset tulevat moninkertaisesti yhteiskunnalle korvatuiksi nimenomaan hoitopäiviltä säästymisenä ja työpäivien menetyksiltä säästymisenä.

Kun tarkastellaan Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen kertomusta ja nimenomaan näitä palveluja, joista Kela vastaa, havaitaan, että edelleen merkittävästä kehittämisestä huolimatta näissä palveluissa on puutteita. Eräs tällainen puute on se, että kansaneläkeuudistuksen neljättä vaihetta ei ole vielä kukaan pystytty viemään läpi sen jälkeen, kun kolmas vaihe toteutui tammiukuun alusta 1985. Tässä kolmannen vaiheen toteutuksessaan saatiin monia hyviä asioita aikaan ja alun perin edellytettiin, että neljäs vaihe toteutettaisiin vuosina 1977—1980. Näin ei tapahtunut. Sen hyvin tiedämme. Valitettavasti!

Kansaneläkkeen uudistuksen neljäs vaihe on välttämätön nimenomaan sen takia, että päästään niistä epäkohdista, joita tänä päivänä kansaneläkejärjestelmässä on, mm. siitä, että eläkkeensaajapuolisot saavat lisäosan pienempänä kuin kaksi yksinäistä henkilöä. Tämän epäkohdan korjaantumisen ohella korjaantuisi neljännen vaiheen toteutuksen myötä myös se epäkohta, jonka mukaan kansaneläkkeen lisäosa maksetaan pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevalle eläkkeensaajalle alennettuna. Nämä ovat ne epäkohdat, jotka vielä ovat kansaneläkejärjestelmässä eräiden muiden epäkohtien ohella. Tämän vuoksi ehdotan perusteluissa lausuttavaksi:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa viipymättä eduskunnalle esityksen kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen toteuttamisesta.”

Näin korjaantuisi monien pieneläkeläisten ja eläkeläispariskuntien taloudellinen tilanne ja päästäisiin kansaneläkejärjestelmässä yhä lähemmäksi sitä vaihetta, että se tarjoaa todella peruseläketurvan, perustoimeentuloturvan eläkeläisille.

Kela-uudistuksen yhteydessä tulisi myös korjata se epäkohta, joka vallitsee eläkkeiden ja avustusten sitomisessa indeksiin. Kansaneläkkeethän ovat indeksijärjestelmän kannalta eriarvoisessa asemassa kuin mm. työeläkejärjestelmä, ja sen vuoksi kansaneläkkeen tulisi olla sidottu työntekijän eläketurvan tavoin palkka- ja hintatasossa tapahtuneiden muutosten keskiarvon mukaiseen palkkaindeksiin. Kun näin olisi, niin silloin kansaneläkkeet nousisivat tätä palkka- ja hintatasomuutosta vastaavalla ta-

valla, mikä tänä päivänä ei tapahdu. Samassa yhteydessä, kun tämä korjaus tulisi tehdä, tulisi palauttaa ns. heinäkuun väli-indeksitarkistus.

Kolmas epäkohta tässä kansaneläkejärjestelmässä on se, joka syntyi 1.7.1988, kun kansaneläkkeiden apu- ja hoitolisäjärjestelmä muuttui niin, että pelkästään iän perusteella ei enää mainittuja etuuksia myönnetä, ainoastaan aiemmin myönnetty etuudet säilyvät eläkeläisillä tältä osin. Syynä tähän muutokseen oli ainoastaan valtion varojen säästö. Kuitenkin menoerä on varsin pieni valtiontaloudessa. Se merkitsee joidenkin kymmenien miljoonien markkojen menoerää. Ja tämäkin pieni säästö valtiontaloudessa tuli nipistää ikääntyvältä väestönosalta ja saattaa nämä ikääntyvät ihmiset keskenään eriarvoiseen asemaan. Tämä on kohtuutonta etenkin sen vuoksi, että tiedetään, että 80—85 vuoden iässä ihmisillä jo alkaa olla yhä enemmän vaivoja ja vikoja ja yhä enemmän tarvitaan toisten apua ja tukea ilman, että kuitenkaan täytetään niitä edellytyksiä, jotka nyt lain muutoksen myötä vaaditaan apu- ja hoitolisän saamiseksi.

Tämä epäkohta tulisi korjata ja apu- ja hoitolisä palauttaa sellaiseksi, että se maksetaan iän perusteella jo pelkästään kaikille tietyn ikäisille ihmisille.

Nimenomaan näihin asioihin eduskunnan tulisi paneutua ja näihin asioihin korjausta saada aikaan nyt, kun käsittelemme Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen kertomusta ja keskustelemme koko tähän aihepiiriin liittyvästä problematiikasta. Tämä on se alue, jossa ei pidä säästää nimenomaan siten, että eläkeläiset maksavat toisille eläkeläisille saatavista etuuksista ja kärsivät siitä, että toisessa kohden korjataan tilannetta. Tämä on virheellistä toisesta taskusta toiseen taskuun jakamista, ja siihen liittyvästä byrokratiasta on lopultakin päästävä. On myönteistä, että sosiaalivaliokunta on tähän tärkeään asiaan paneutunut ja hyvin tärkeitä huomautuksia mietinnössään esittänyt.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Moilanen kiinnitti jälleen kerran täällä eduskunnassa huomion tärkeään asiaan eli kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen toteuttamiseen. Tätä asiaahan on Suomen eduskunta ja Suomen maaseudun puolueen eduskuntaryhmä hyvin voimakkaasti painottanut viime aikoina ja asettanut sen toteuttamisen omalta osaltaan jopa ehdoksi soveliaan ja tulevaisuuden kannalta tärkeän hallitusyhteistyön kannalta.

Mutta tämä asia on vain yksi osa sitä perustoimeentuloturvaudistusta, jota Suomen maaseudun puolueen eduskuntaryhmä on vaatinut. Tämä on vain osa sitä. Perustoimeentuloturva käsittää myöskin työttömyysturvan uudistamisen, opiskelijoiden toimeentulon huomioonottamisen eli ylipäänsä kaikkien sellaisten kansalaisten toimeentuloturvan huomioonottamisen ja kehittämisen, jotka tänä päivänä joutuvat elämään toimeentulominimin rajoilla ja sen alapuolella. Tästä syystä, kun tässä on esitetty myöskin ponsilausema, esimerkiksi itse tulen äänestämään sen puolesta, mikäli ed. Moilanen on sen esittänyt äänestettäväksi. Mutta totean, että se on vain osa sitä uudistusta, mitä Suomesa tarvitaan ja joka toivottavasti tämän hallituksen aikana tullaan viemään niin pitkälle, että on perusteltua syytä olettaa sen saavuttavan sen tason, jota kansalaiset voivat odottaa.

Ed. Rantanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Moilaselle toteaisiin siltä osin, kuin hänen puheenvuoronsa käsitteli valiokunnan mietinnön yhtä osaa eli diabeetikoille annettua jalkahoitoa: Se, minkä vuoksi tätä ei lainkaan otettu valiokunnan varsinaiseen mietintöön, johtui siitä, että valiokunta ei kuullut tästä asiasta asiantuntijoita eikä näin ollen katsonut olevan mahdollisuuksia ottaa siihen yksiselitteistä kantaa. Tämä siitä huolimatta, että se on myöskin täällä vastalauseeseen jätetty.

Arvoisa puhemies! Toisena asiana kajoaisin erääseen seikkaan. Luen aivan pienen pätkän tästä valiokunnan mietinnön toisen kappaleen alkuosasta: ”Sairausvakuutus korvaa tällä hetkellä lymfaterapian tietyissä sairauksissa lääkärin määräyksen mukaan. Näitä sairauksia ovat syövän jälkitila, suurien kirurgisten toimenpiteiden jälkitila ja tietyt synnynnäiset sairaudet.” Joko valiokunnan mietintöä ei ole jaettu kaikille kansanedustajille tässä salissa tai sitten ed. Jokinen on jättänyt sen lukematta.

Ed. Moilanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On valitettavaa, että sosiaalivaliokunta ei kuullut asiantuntijoita diabetespotilaiden osalta, sillä tämä asia on jo muidenkin kuin asiantuntijoiden tiedossa, että nimenomaan tässä potilasryhmässä jalkahoito on erittäin tärkeä osa perushoitoa. Ja mitä tulee kansaneläkeuudistuksen neljänteen vaiheeseen ja sen toteuttamiseen, sehän riippuu nimenomaan hallituksesta ja kaikista hallituspuolueista. Opositiopuolueet ovat jättäneet asiaa koskevan

lakialoitteen, johon ilmeisesti ei SMP ole hallituspuolueena liittynyt, eikä ole samainen puolue myöskään hallituksessa toteuttanut tätä pyrkimystään. Sen sijaan se puhuu kyllä tästä asiasta täällä salissa.

Sitten mitä tulee työttömyysturvaan ja opiskelija-asioihin, ne ovat tärkeitä asioita, mutta kansaneläkelaitoksen valtuutettujen kertomuksen yhteydessä eivät nämä asiat kuulu keskusteltaviin. Sen sijaan, kun puhutaan laajemmin perusturvasta, silloin otetaan nämä asiat huomioon. Näillä ikäryhmillä myös perusturvan hoitaminen on välttämätöntä, mutta nyt nimenomaan tässä puhumme eläkeikäisten perustoi-meentuloturvan takaamisesta. Siinä on mm. ne puutteet, jotka puheenvuorossani mainitsin, ja kaikki puutteet ovat sellaisia, jotka tulee viipymättä saada kuntoon. Se on vähintä, mitä me voimme tämän ikäryhmän hyväksi tehdä tässä hyvinvointivaltiossa.

Ed. Helle (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi hurskasteli SMP:n eläkepoliittisilla ja perusturvalinjauksilla. Tosi-asiahan on kuitenkin se, että SMP on mukana hallituksessa, jonka, tämän Holkerin hallituksen, selvä linja eläkepolitiikan suhteen on se, että eläkeuudistuksen neljättä vaihetta ei tule toteuttaa. Lisäksi hallituksen linja näyttää olevan se, että kansaneläke- ja työeläkeindeksejä ei yhdenmukaisteta, eli tämä ero säilytetään jne., jne.

On aivan omituista, että siinä vaiheessa sitten tullaan tänne saliin hurskastelemaan, että SMP ajaa sitä ja tätä linjaa, koska hallituksessa te teette täysin toisin. Te hyväksytte sen linjauksen, mikä näytti eläkekomitea 1987:n tuloksena olevan. Sen komitean tarkoituksena näytti olevan nimenomaan tämän neljännen vaiheen ajatuksen romuttaminen ja kaikkien uudistusten romuttaminen, varsinkin niiden uudistusten romuttaminen, jotka toisivat pienituloisille eläkeläisille jotain etuja. Ja olen kyllä todella hämmästynyt, että tämän tapainen komiteamietintö on vastikään saatu aikaan. Komitean olisi tullut kyllä todella puuttua niihin ongelmiin, joista esimerkiksi tässä salissa jatkuvasti kaikki ovat sanoissa samaa mieltä, että nämä vaativat oikaisua, mutta kun teon paikka tulee, niin tekoja ei löydy.

Ed. Ala-Harja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Moilaselle vastaisin tähän jalkojenhoitokysymykseen, että me yhdes-

sä valiokunnassa sovimme ne neljä kohderyhmää, mihin keskitymme ja mistä pyysimme asiantuntijat ja sovittiin käsin tapahtuvan hieronnan ja lymfaterapien korvattavuus. Ei sovittu lainkaan jalkojen hierojan sairausvakuutus-korvattavuutta tähän asiaan. (Ed. Moilanen: Se kannattaa ottaa myöhemmin!) — Se varmaan kannattaa ottaa myöhemmin. Mutta tällä hetkellä sitä ei käsitelty.

Olen sitä mieltä, että todella jalkojen hoito on erittäin tärkeä ed. Moilasen mainitsemisissa sairauksissa: diabetes, reuma ja psoriasis. Ohjausta tähän annetaan potilaille, ja potilaan oma hoito ja hygieniahän on tärkeintä. Tietysti myös jalkojenhoitajat ovat hyvin tärkeitä vanhuksille ja sairauden pitemmälle ehtiessä. Mutta jalkojenhoitajan virkoja on meidän sairaaloissamme ja terveyskeskuksissa, ja sieltä annetaan neuvoa ja hoitoa. On varmasti oikein hyvä, että voitaisiin myös ostaa tällaisia palveluja. En ole sitä vastaan. Mutta tätä asiaa ei selvitetty. Varmaan se on hyvä jatkossa selvittää. Sen takia tästä ei lausuttu mitään meidän mietinnös-sämme.

Ed. Rantanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Moilasen vastauspuheenvuoroon toteaisin ja myös samalla ed. Aittoniemelle ja ed. Helteelle yhteisesti sen, että silloin kun valiokunta teki valintaa sen suhteen, mitä asioita tästä varsin laajasta tehtäväkentästä se ottaa tutkittavakseen ja kommentoitavakseen, niin se ei pitänyt sisällään yhdenkään puolueen edustajan osalta Kelan neljännen vaiheen ottamista tähän mukaan, vaan näistä aiheista sovittiin silloin alun perin yhteisymmärryksessä. Sen jälkeen kun havaittiin Kelan neljännen vaiheen poliittinen arvo, niin tästä kyllä puhuttiin. Mutta asiantuntijoita tästä ei ollut kuultu. Niin muodoin se ei varsinaisesti valiokunnan mietinnön sisältöön sinänsä kuulu.

Ehkä selvyiden vuoksi kolmannelle kohdasta "Ehkäisevän hoidon ja varsinkin hivenaineiden ja vitamiinien korvattavuus sairausvakuutuksessa" voisi sen todeta, että kysymys oli ennaltaehkäisevästä hoidosta eikä sairauden hoidosta, niin kuin valiokunnan mietintöön jätetyssä vastalauseessa on väärin ymmärretty.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron edustajien Moilasen ja Helteen puheenvuoroihin liittyen. Ihmettelen heidän näkemystään siitä, että minä Suomen maaseudun puolueen

eduskuntaryhmän edustajana hurskastelisin täällä salissa, koska on itsestään selvää ja tiedetty tosiasia, että Suomen maaseudun puolueen eduskuntaryhmä ja sen ministeri ovat ainoana hallituksessa nimenomaan vaatineet perustoimeentuloturvan toteuttamista ja esittäneet siitä aikanaan jopa hallitusryhmille neuvotteluesityksen tämän asian eteenpäin viemisestä.

Lähden myös siitä, että jos perustoimeentuloturvaksymystä ja niitä kysymyksiä, jotka Suomen maaseudun puolueen eduskuntaryhmä ja sen ministeri ovat esittäneet, sillä tavalla ei lähdetä toteuttamaan kuin on vaadittu, Suomen maaseudun puolueen eduskuntaryhmän pitää tehdä silloin ne johtopäätökset hallituksessa olemisesta, mitä se on esittänyt. Eihän siitä mitään tule, että tänään puhutaan tätä ja huomenna tuota. Asioissa täytyy pysyä selkärankaaisesti ja siinä, mitä vaatimuksia on esitetty, sen mukaisesti kuin SMP:n puoluehallitus ja eduskuntaryhmä ovat edellyttäneet.

Ed. Moilanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä todettiin, että olisi kysymys jostakin vastikään heräämisestä eläkeuudistuksen neljännen vaiheen toteuttamisvaatimuksessa. Kädessäni on nimelläni kulkeva lakialoite, jollaisen myös muiden oppositiopuolueiden edustajat ovat jättäneet. Tämä aloite on alikirjoitettu ja viety kansliaan 19 päivänä toukokuuta 1987. Siitäkö asti sosiaalivaliokunta on tätä asiaa käsitellyt? Ei varmasti. Elikkähän ei ole kysymys myöhäisheräämisestä.

Mitä tulee sitten jalkahoitajapalveluihin, on totta, että terveyskeskuksissa ja sairaaloissa on jalkahoitajan virkoja, mutta niitä on aivan liian vähän. Usein näiden palvelujen ulkopuolelle jäävät ne vähävaraiset sairastavat ihmiset, jotka tarvitsisivat kipeästi näitä palveluja eivätkä pysty yksityisesti näitä palveluja itselleen ostamaan. Jalkahoito on pienipalkkaiselle ja pienieläkeläiselle sen verran kallis hoitomuoto. Siinä mielessä olisi erittäin tarpeellista ja pieni yhteiskunnan kädenojennus se, että jalkahoitopalvelut, nimenomaan lääkärin määräämät jalkahoitopalvelut saatettaisiin sairausvakuutuskorvauksen piiriin. Näin täydennettäisiin sitä järjestelmää, jonka terveyskeskusten ja sairaaloiden jalkahoitajavirkajärjestelmä suo. Toinen mahdollisuus on, että virkoja nopeasti lisätään. Mutta me tiedämme, että terveyskeskusten ja sairaaloitten virkalisäyksissä ei mihinkään nopeisiin ratkaisuihin päästä, vaan on kysymys

monien vuosien asian ajamisesta ja sen jälkeen vasta päästään tuloksiin, jos ylipäänsä päästään. Sen vuoksi sairausvakuutuskorvaus jalkahoitajan palveluista tarvitaan nyt.

Ed. P. Leppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle täytyy todeta, että SKDL:n ryhmä esitti viime syksynä niin perusturvaan kuin kansaneläkeuudistuksen neljänteen vaiheeseen määrärahoja, mutta valitettavasti me emme saaneet riittävää tukea tässä salissa, eli jos olisi SMP:n ryhmäkin tullut mukaan, niin ehkä tulos olisi ollut toisenlainen. Täytyisi muistaa, että kyllä näitä esityksiä aina tehdään, mutta tulos riippuu siitä, haluaako tämän salin enemmistö niitä tukea.

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! On totta, että valiokunta ennen joulua käsittelee niitä teemoja, joihin valiokunta keskittyy, mutta itse en ole ymmärtänyt, että tällä tarkoitetaan sitä, että käsittelyn edetessä ei mitään muuta asiaa voi ottaa esille. Samaa tulkintaa on yritetty työllisyyskertomuksen yhteydessä esittää. Itse en tällaista hyväksy enkä missään vaiheessa tämän jälkeen tule hyväksymään tällaisia kannanottoja, jos ne täällä täysistunnossa tulkitaan niin kuin valiokunnan jäsenet ovat esittäneet. Valiokunnalla on oikeus ja mahdollisuus ottaa kantaa mihin asiaan tahansa, mihin kertomus antaa aihetta, ja sinänsä on hyvä, että keskitytään joihinkin asioihin, joita käsitellään perusteellisemmin. Tältä osin ensimmäinen asia, sairaan lapsen hoidon tukeminen, on erittäin tärkeä asia nyt. Nämä tukijärjestelmät ovat todellinen viidakko. Vanhempien on vaikea tietää, mistä he apua saavat, kun lapsi on vakavasti sairastunut. Tältä osin en halua todeta muuta kuin sen, että toivon, että pikaisesti näihin toimenpiteisiin ryhdytään, mitä valiokunta tässä on yksimielisesti esittänyt.

Mitä tulee sitten toiseen teemaan, käsin tapahtuvan hieronnan ja lymfaterapian korvattuuteen sairausvakuutuksesta, niin Kansaneläkelaitos on jo useita vuosia sitten esittänyt, että käsin tapahtuva hieronta nimenomaan kohdehierontana olisi saatettava sairausvakuutuksen piiriin, mutta asiassa ei ole edetty, ja sen vuoksi valiokunnan olisi ollut mielestäni syytä kiirehtiä tätä asiaa. Se on myös siellä sairausvakuutustoitomikunnan esityksessä, mutta hallituksen esitystä ei vielä ole annettu. En minäkään ole sitä mieltä, että jos esimerkiksi kansanedustajat käyvät saunalla hierojan luona, heille tulisi sitä

korvata. Kyllä hieronnan korvattavuus täytyy rajata lääkärin määräämään hierontaan. Ehdotan tässä yhteydessä vastalauseen mukaisesti seuraavaa lausumaa:

”Eduskunnan käsityksen mukaan käsin tahtaava hieronta tulisi saattaa korvattavaksi myös yksinomaaisena hoitomuotona.”

Miten jalkahoidosta sitten valiokunnassa puhuttiin? Se ei ollut alun perin näiden asioiden listalla, yksittäistä asiaa ei ollut esitetty, se on totta. Mutta kun tämä asia tuli esille, mm. varapuheenjohtaja Louvo, joka itse ei voi osallistua tämän asian käsittelyyn, koska on Kelan valtuutettu, puhui, että toivottavasti te nyt otatte tähän asiaan kantaa, koska tässä on erittäin tärkeästä asiasta kysymys. Tämän perusteella nostin tämän asian esiin, ja tästä muutkin valiokunnassa puhuivat, kun tästä keskusteltiin. Tämä asia on niin selvä, että vetoaminen siihen, että aina tarvittaisiin erityisten asiantuntijoiden kuulemista, on mielestäni vain veruke, miksei ole haluttu asiaan ottaa kantaa. Itsekin nyt katson edustavani jonkinlaista asiantuntemusta tämän asian yhteydessä. On erittäin ikävä kuulla jatkuvasti, että nelikymppiseltäkin diabeetikolta joudutaan jalat amputoimaan. Näin tapahtuu jatkuvasti ja tietysti, mitä ikääntyneemmästä henkilöstä on kysymys, niin useammin. Kun diabeetikolla on edessään kolme kauhukuvaa: tulla täysin sokeaksi, menettää molemmat jalkansa amputoinnin takia tai joutua keuhkokuumeeseen, niin kannattaisi kyllä todella ennalta ehkäisevään hoitoon satsata ja huolehtia siitä, että näin ei pääsisi tapahtumaan. Tämän vuoksi jalkahoidon korvattavuus olisi tärkeä asia, ja jos tätä asiaa ajatellaan ei vain diabeetikon kannalta vaan myös yhteiskunnan kannalta, niin kyllä me varmasti tiedämme, että paljon halvempaa on korvata jalkahoito kuin nämä seuraukset siitä, esimerkiksi jalka-amputaatio ja sen kaikki seuraukset. Sen vuoksi ehdotan, että eduskunta hyväksyisi seuraavan lausuman:

”Eduskunnan mielestä mm. diabeetikkojen vakavien jalkavammojen ehkäisemiseksi on terveydenhuollon jalkojenhoitajien määrää lisättävä ja selvitettävä mahdollisuudet saattaa lääkärin määräämä jalkahoito myös sairausvakuutuksen korvattavuuden piiriin.”

Erityisen tärkeää on se, mistä ed. Ala-Harjakin puhui, että saataisiin terveydenhuollon piiriin jalkahoitajien virkoja, mutta sen lisäksi tarvittaisiin sairausvakuutuksessa korvattavuutta.

Kolmas teema oli ehkäisevä hoito, näin se oli

otsikoitu, mutta silloin kun tästä asiasta puhuttiin, ainakin minulle jäi se mielikuva, että valiokunnan jäsenillä oli halu keskustella vitamiini- ja hivenainehoidosta laajemminkin ja nimenomaan ottaa kantaa siihen, tulisiko lääkärin määräämät vitamiini- ja hivenainehoidot korvata. Niillä on tietysti merkitystä ennaltaehkäisevässä hoidossa, mutta monien sairauksien hoidossa nimenomaan sairauden hoitomuotona ne ovat tärkeitä. On syöpäsairauksia, joissa potilaat, jotka niitä ovat käyttäneet, ovat todenneet, että niistä on ollut hyötyä, mutta heillä ei nykyään ole mahdollisuutta saada niitä korvatuksi.

Erityisesti tällaisia tapauksia ajatellen ehdotan, että hyväksyttäisiin myös tästä asiasta valiokunnan mietinnön vastalauseeseen sisältyvä lausuma, jota minun ei tarvitse toistaa tässä yhteydessä.

Neljäntenä asiana oli esillä takautuvien eläkkeiden verotus ja siitä on lyhyt kannanotto, mutta se pitää sisällään sen, mitä tästä asiasta on tarpeellista sanoa. Elokuun alustahan korjaus asiaan tuli, mutta siihen jäi vielä epäkohtia sen vuoksi, että takautuvasti maksettu eläke jaksotetaan vain maksuvuodelle ja kahdelle sitä edeltävälle vuodelle. On tapauksia, joissa maksu tulee huomattavasti pidemmältä ajalta. Tämän vuoksi, niin kuin valiokunta alun perin ja niin kuin myös perustuslakivaliokunta aikoo toteuttaa, eläketulo tulisi jaksottaa kaikille niille vuosille, joilta se on kertynyt. Sosiaalivaliokunta yksimielisesti edellyttää, että näin uuteen tulo- ja varallisuusverolakiin tämä pykälä muotoiltaisiin, ja toivon, että näin todella tapahtuisi. Toinen ongelma on se, että vuonna 1986 tai 1987 takautuvia eläkkeitä saaneilla oli mahdollisuus hakea jaksotusta, mutta vain viiden kuukauden ajan vuoden loppuun mennessä. Jos he eivät osanneet sitä tehdä, niin heillä ei enää ole mahdollisuutta saada sitä. Tiedossani olevissa tapauksissa jaksotuksesta on ollut nettohyötyä noin 20 000 markkaa. Kysymys ei ole mistään veron alentamisesta, vaan siitä, että eläkkeen maksaminen jälkikäteen ei kiristänyt henkilöiden verotusta, vaan he ovat saaneet takaisin omat rahansa, jotka ovat olleet verotajalla muutaman vuoden.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan henkilöitä, joita tämä olisi koskenut, olisi ollut toistakymmentätuhatta. Kelalta oli pyydetty vain 900 selvitystä takautuvista eläkkeistä. Eli siis vain 900 henkilöä niistä, joilla oikeus olisi ollut, oli osannut hakea sitä. Tämä on todella

pieni määrä. Moni on joutunut maksamaan huomattavasti liikaa veroja. Sen vuoksi valio-kunta esittää, että näille henkilöille annettaisiin vielä uudestaan mahdollisuus tätä hakea. Meillä-hän on yleensä viisi vuotta aikaa hakea oikaisua verotukseen. On erittäin outoa, että tässä asiassa ei voitu normaalia valitusaikaa näille ihmisille antaa.

Kansaneläkeuudistuksen neljäs vaihe ja muut asiat, jotka nyt keskustelussa ovat olleet esillä, on tarpeellista ottaa tässä keskustelussa esille nimenomaan sen vuoksi, että viime tiistaina julkistettiin eläkekomitea 87:n mietintö. Vaikka me tiedämme hallitusohjelman ja vaikka me tiedämme sosialidemokraattien ja kokoomuksen asenteen kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen toteuttamiseen, he ovat aina haranneet sitä vastaan, kuitenkin olisi olettanut, että tämä komitea toimeksiantonsa mukaisesti olisi tehnyt esityksiä, jotka olisivat pitäneet sisällään mm. neljännen vaiheen toteuttamisen. Kun näin ei ole tapahtunut, niin nyt eduskunnan on syytä välittömästi, kun komitean mietintö on julkistettu, ottaa kantaa jatkovalmistelujen suhteen. Silloin keskeinen vaatimus on, että kansaneläkeuudistuksen neljäs vaihe on toteutettava vesittämättömänä. Komiteahan ehdottaa, että henkilöt, jos toinen puoliso on jo eläkkeellä, saisivat pitää 100 prosentin lisäosan, vaikka jälkimmäinen puoliso tulee eläkkeelle. Komitea ei ole uskaltanut enää lähteä tekemään sellaista ehdotusta, jossa jatkettaisiin huonoa tilannetta, mikä nyt on, että toisenkin puolison eläke pienenee, kun molemmat siirtyvät eläkkeelle.

Mutta niiden eläkeläisten, jotka uudistuksen voimaan tultua kumpikin siirtyvät eläkkeelle, se ongelma, että myöhemmin eläkkeelle siirtyvän siirtyminen merkitsee jo aikaisemmin eläkkeelle siirtyneen eläkkeen pienenemistä, se ratkaistaan-kin niin, että joka ensimmäiseksi siirtynyt eläkkeelle, hänelle jo valmiiksi pienennetään eläkettä. Silloin ei tietenkään pienenemistä myöhemmin tapahdu. Tämä on erittäin ovela keino yrittää hämätä eläkeläisiä. Mutta tämä ei vastaa sitä, mitä kansaneläkeuudistuksen neljäs vaihe pitää sisällään. Missään tapauksessa tällaista emme hyväksy. Siinä nyt lisäosan määrää, joka puolisoille maksetaan, esitetään nostettavaksi 85 prosenttiin, kun se on nyt 81 prosenttia yksinäisen lisäosasta. Sitä ei voi pitää riittävänä, vaan se nostettava 100 prosenttiin. Tämän vuoksi ehdotan, että hyväksyttäisiin seuraava lausuma:

”Eduskunta edellyttää kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen toteuttamista vesittämät-

tömänä sekä eläkkeiden indeksitarkistusten yhtenäistämistä siten, että kaikkia eläkkeitä tarkistetaan TEL-indeksin mukaan.”

Tästä jälkimmäisestä asiasta Kelan kertomuksessa valtuutetut ovat ottaneet kantaa ja todenneet, että kansaneläkkeiden työeläkkeisiin verrattuna erilaisista indeksitarkistuksista johtuen kansaneläkkeet nousevat vähemmän kuin työeläkkeet, kansaneläkkeet jäävät työeläkkeistä jälkeen. Tarkastajat kiirehtivät sellaisen järjestelmän luomista, jolla vähimmäiseläketurvan tason säilyttäminen turvataan. Tämä oli nimenomaan Kelan tarkastajien kannanotto. Tässä oli selkeä kannanotto, ja tätä on eduskunnassa vaadittu vuosia, että työeläkkeitä ja kansaneläkkeitä korotetaan samalla indeksillä.

Mutta mitä tämä komitea nyt ehdottaa? Se ehdottaa, että alle 65-vuotiailla näin meneteltäisiin eli korotettaisiin TEL-indeksillä heidän molempia eläkkeitään, mutta se maksatettaisiin 65 vuotta täyttäneillä, eli 65 vuotta täyttäneiden työeläkkeitään ruvetaisiin tarkistamaan tällä pienemmällä kansaneläkeindeksillä. Tämä on mielestäni todella suuren luokan kysymys. Tässä on erittäin suuresta eläkeläisten tulevien etujen viemisestä kysymys, puhutaan sadoista miljoonista markoista joka vuosi. Tämän vuoden alusta työeläkkeet nousivat 7,44 prosenttia, kansaneläkkeet 5,4 prosenttia. Se on iso ero. Jos nyt tätä ruvetaan soveltamaan kaikkien 65 vuotta täyttäneiden suhteen, että niitä korotetaan vain kansaneläkeindeksin mukaan, niin he tulevat menettämään huomattavasti. Tällaista ei missään tapauksessa voi hyväksyä, eikä se vastaa niitä kannanottoja, joita eduskunta on aikaisemmin esittänyt.

Ainoa asia, johon tämä komitea esittää parannusta, on asumistuki. Ne ovat tietysti parempaan suuntaan, mutta nekin antavat aihetta kritiikkiin. Sen vuoksi tätä asumistukeakin tulisi korjata enemmän kuin tämä komitea nyt esittää. Nimenomaan eduskunnan on aihetta ottaa kantaa, että tämän komitean esitysten pohjalta uudistuksia ei valmistella, vaan niiden kannanottojen pohjalta, mitä eduskunnassa on aikaisemmin esitetty.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me olemme varmasti ed. Stenius-Kaukosen kanssa samaa mieltä siitä, että kansaneläkejärjestelmässä suurimmat ongelmat ovat juuri niiden eläkkeensaajien kohdalla, jotka elävät pelkän kansaneläkkeen varassa. Itse olen sitä mieltä, että kuitenkin niillä, jotka asu-

vat ja elävät yksin, nämä ongelmat ovat suurimmat. On tärkeintä, että juuri siihen ryhmään kohdistetaan tulevaisuudessa uudistuksia ja korotuksia enemmän kuin puolisoille.

Tämä eläkekomitea esittää, että myös puolisoiden ongelmaa korjattaisiin juuri niin kuin ed. Stenius-Kaukonen esitti, että tätä alenemaa ei syntyisi. Se on minun mielestäni ollutkin koko systeemissä omituisin puoli, että alun perin on tällainen systeemi luotu, että ensin maksetaan eläkettä korkeampana ja sitten sitä alennetaan. On tärkeää, että juuri tämä komitean esityksen mukaan korjattaisiin.

Kun tähän samalla sisältyy myös se, että lisäosaa korotetaan, niin uskoisin, että asia on joka tapauksessa menossa oikeaan suuntaan komitean esitysten mukaan, jos näitä muutoksia tehdään.

Komitea esittää myös, että asumistukijärjestelmää korjataan. Se on juuri se järjestelmä, joka eniten auttaa kaikkein pienituloisimpia eläkkeensaajia. Mielestäni komitea on kyllä tässä osunut oikeaan että se nimenomaan asumistukijärjestelmään puuttuu.

Lisäksi on puhuttu mm. kalleusluokituksesta johtuvien eläkkeiden pienenemisestä ja sen epäkohdan korjaamisesta jne. Kyllä tässä monia hyviä esityksiä on, joten mielestäni ei voida näin voimakkaasti tyrmätä tätä ehdotusta kuin ed. Stenius-Kaukonen teki.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muistuttaisin vielä siitä, että yli 63 prosenttia eläkeläisistä sai alle 3 000 markan eläkettä vielä vuoden 1987 lopussa. Valtaosa eläkeläisistä joutuu tulemaan toimeen hyvin pienellä eläkkeellä. Sen vuoksi niitä olisi ehdottomasti korjattava. Niihin tarvitaan myös lisäosan korotus, kaikille tuntuva tasokorotus.

Tätä perusturva-asiaa niin eläkeläisten kuin työttömien ja muiden kohdalla me käsitelimme hallituksen kertomuksen yhteydessä. Siinä yhteydessä esitimme vastalauseen sille, mitä muut ryhmät esittivät, koska siellä ei ollut valmiutta mitään konkreettisia ehdotuksia tehdä näiden kaikkein heikoimmassa asemassa olevien, niin eläkeläisten kuin muiden henkilöiden, tilanteen parantamiseen.

Asumistuen korjaaminen on ainoa hyvä esitys tässä, niin kuin jo sanoin. Siihen tarvitaan vielä parannusta. Se on erittäin tärkeä asia, että vihdoinkin on ruvettu siihen esittämään parannusta, koska se on ollut kipeä kysymys. Asu-

mistuella nimenomaan voidaan myös tasoittaa sitä, onko yksinäinen tai eläkeläispuolisot; yksinäinen saa kaksi kertaa suuremman asumistuen. Juuri tästä asumisesta ne suurimmat kustannuserot aiheutuvat eläkeläisten kesken.

Tämä komitean ehdotus kaiken kaikkiaan mielestämme ei kelpaa käsittelyn pohjaksi uudistuksia suunniteltaessa, vaan niihin tarvitaan paljon paremmat pohjat.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomusta vuodelta 1987 käsitellessään sosiaalivaliokunta paneutui yhtenä asiaryhmänä sairaan lapsen hoidon tukemiseen. Muina valiokunnan esille ottamina asiakokonaisuuksina olivat käsin tapahtuvan hieronnan ja lymfaterapian korvattavuus sairausvakuutuksesta ja ehkäisevän hoidon, varsinkin hivenaineiden ja vitamiinien, korvattavuus sairausvakuutuksesta sekä takautuvien eläkkeiden verotus.

Lapsen synnynnäinen sairaus tai vakava sairastuminen on vanhemmille raskas isku. Tällaisessa tilanteessa perhe tarvitsee erityistä tukea ja ymmärrystä. Yhteiskunnan tukitoimien ja palvelujen osalta on vielä paljon korjattavaa.

Merkittävän ongelman muodostaa se, että nykyisellään tukimuodot perustuvat moneen eri lainsäädäntöön. Tuen ja avun hakeminen useasta eri lähteestä ja paikasta on kohtuuton edellytys vanhemmille, joiden lapsi on vakavasti tai jopa kriittisesti sairas. Mietinnössään sosiaalivaliokunta edellyttääkin, että tukijärjestelmiä tulee yhdistää ja yhtenäistää. Olisi luotava eräänlainen sairaan lapsen tuki. Perheen kannalta on välttämätöntä, että tuki saadaan yhdeltä taholta siitä riippumatta, mikä järjestelmä lopullisesti vastaa kustannuksista.

Pitkäaikaisesti sairaan lapsen vanhemmat ovat joutuneet myös kokemaan hyvin raskaana, epämiellyttävänä ja runsaasti aikaa vievänä sen, että erilaisia todistuksia tarvitaan suuri määrä. Tällaisesta jatkuvasta todistusten hakemisesta ja uusimisesta on päästävä yksinkertaisempaan järjestelmään. Todistusten voimassaoloaika on oltava riittävä, pysyvästi sairailta elinikäinen. Näissä asioissa byrokratian karsimiseen on taruttava jämerällä kädellä.

Lapsen sairaus voi edellyttää vanhemmilta merkittävää panostusta oman lapsen hoitoon, jolloin tulisi olla edellytykset olla pitkiäkin jaksoja poissa työstä ilman, että työ- tai virkasuhde katkeaa. Tähänkin asiaan samoin kuin sairaan lapsen perheen taloudelliseen tukemiseen

ja kunnallisten palvelujen järjestämiseen on tulevissa ratkaisuissa kiinnitettävä entistä enemmän huomiota ja helpotettava näin perheiden asemaa.

Sairaan lapsen hoito on vanhemmille paitsi fyysisesti myös henkisesti raskasta. Tämän vuoksi on välttämättä kehitettävä järjestelmiä, joilla turvataan esimerkiksi kunnallisen kodinhoidon turvin vanhemmille aika ajoin irrottautumisen hoitotyöstä ja kuluttavan arkipäivän tehtävistä. On myönteistä, että monet järjestöt ovat jo nyt kehittäneet sairaan lapsen vanhempien lomapalveluja.

Lapsen sairaus koetaan usein ongelmallisena, vaikeasti puhuttavana asiana. Tässä suhteessa on välttämätöntä, että sairaalla lapsellakin olisi mahdollisuus olla niin paljon kuin suinkin mukana normaalissa elämänmenossa ja käyttää myös yleisiä päivähoito- ja koulupalveluja. Tutustuminen erilaisuuteen ja tutustuminen sairauteen on kasvattavaa niin muille lapsille kuin myös lasten vanhemmille.

Sairaalahoidossa olevien lasten mahdollisuuksissa käydä esimerkiksi viikonloppuina kotona on suurta vaihtelua eri puolilla maata. Onkin tärkeää, että lasten mahdollisuudet kotona käyntiin tai vaihtoehtoisesti vanhempien käynnit lapsen luona sairaalassa viikonloppuina tai loma-aikoina turvataan yhtäläisesti koko maassa. Tässä tarvitaan taloudellista tukea. Valiokunnassa kävi ilmi, että eri puolilla maata nykyisellään käytäntö matkojen korvaamisen osalta vaihtelee. Asiantuntijoiden mukaan lapsen kotona käynnillä esimerkiksi viikonloppuisin on useissa tapauksissa lapsen tervehtymisen kannalta suotuisa vaikutus.

Arvoisa puhemies! Valiokunta käsittelee miehinnössään myös useita muita tärkeitä asiakkonaisuuksia, joista täällä edellä on jo paljon puhuttu. Esiin tuli myös jalkahoidon korvaavuus, tosin keskustelun muodossa, mutta tästä asiasta emme kuulleet valiokunnassa asiantuntijoiden. Mielestäni vastalauseeseen sisältyvä lausuma jalkahoidon korvattavuudesta esimerkiksi diabeetikkojen osalta on hyvinkin kannatettava.

Arvoisa puhemies! Murheellisella mielellä olemme joutuneet tällä viikolla toteamaan, että eläkekomitea 1987 on epäonnistunut tehtävissään. Kansaneläkejärjestelmän räikeimpien vääryyksien osalta ei valitettavasti ole odotettavissa korjausta. Eläkekomitean osalta kävikin juuri niin kuin keskusta jo aikoinaan epäili, eli niin että komitealla pantiin jäihin ja vesitettiin

kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen toteutus. Pienimpiä eläkkeitä, siis kansaneläkkeitä, korotetaan edelleenkin pienemmällä prosentilla kuin työeläkkeitä. Eläkeindeksien korjaaminen on välttämätöntä. Pienten eläkkeiden tasokorotus on myös toteutettava kiireesti niin, että jo tapahtunut jälkeensä jääneisyys voidaan korjata. Eläkeläispuolisoiden eläkeongelman korjaus on myös kiireellinen, eduskunnassakin paljon esillä ollut asia.

Kansaneläkeuudistuksen toteutus lähti aikanaan liikkeelle keskustan voimakkaan työn tuloksena. Keskustan eduskuntaryhmä on nyt myös tämän eduskuntakauden aikana useaan otteeseen kiirehtinyt uudistuksen loppuun saatamista ja yleisen perustoimeentulon saamista oikeudenmukaiselle tasolle eri väestöryhmien osalta. Olemme olleet liikkeellä niin lakialoittein, välikysymyksin, erilaisin eduskuntakysymyksin kuin myös budjetin käsittelyn yhteydessä aiempina vuosina. Tässä keskustelussa on ollut ilahduttavaa, että myös SMP:n eduskuntaryhmä ja ed. Aittoniemi erityisesti täällä toi esiin sen, että vihdoin on tässä meille tärkeässä asiassa päästävä eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan taloudellinen hyvinvointi on kehittynyt suotuisasti. Hyvinvoinnin jakautuminen on kuitenkin entistä epätasaisempaa. Keskustan mielestä näin ei voi jatkua vaan kasvavasta hyvinvoinnista on oikeudenmukaisesti voitava päästä osallisiksi myös pienen eläketurvan tai muun vähimmäistoimeentulon piirissä olevien. Ovathan pienen eläketurvan piirissä olevat eläkeläiset juuri se ryhmä väestöstämme, jonka ponnistelun, sitkeyden ja uutteruuden turvin nykyisen hyvinvointimme perusta on luotu. On välttämätöntä, että eduskunta nyt kannanotollaan kiirehtii kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen toteutusta.

Ed. Fred: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Moilasen molempia perustelulausumaehdotuksia, jotka koskevat kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen toteuttamista ja jalkahoidon saattamista sairausvakuutuskorvauksen piiriin.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Kannatan ensinnä ed. Marjatta Stenius-Kaukosen neljää perustelulausumaehdotusta.

Sairailta ihmisiltä on runsaasti tullut yhteydenottoja koskien ehkäisevän hoidon, varsinkin hivenaineiden ja vitamiinien, korvattavuutta sairausvakuutuksessa. Tilannehan huononi joi-

takin vuosia sitten, kun mm. aikaisemmin korvattavien vitamiinien ja hivenaineiden korvattuutta rajoitettiin. Se on merkinnyt monelle vähävaraiselle sairaalle ihmiselle ongelmien lisääntymistä. Siksi ryhdyin toivoa täynnä lukemaan sosiaalivaliokunnan mietintöä Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomuksesta vuodelta 1987, jossa väliotsikkona oli juuri kyseinen asia, siis ehkäisevän hoidon, varsinkin hivenaineiden ja vitamiinien, korvattavuus sairausvakuutuksesta. Pettymyksen tuotti tuokin lukuhetki. Ei ole valiokunnalla kovin korkeaa profiilia ollut toden totta.

Niiden sairaiden ihmisten vaatimuksiin, joille lääkärin määräämät hivenaineet ja vitamiinit ovat välttämättömiä ja jotka nyt kuuluvat rajoitusten piiriin — eivät siis saa korvausta — valiokunta tarjoaa vain tyhjää kättä ja pelkkiä itsestäänselvyyksiä, ei mitään korjausta asiaan.

Onneksi valiokunnan mietintöön on lisätty vastalause, jossa asia esitetään korjattavaksi, ed. Marjatta Stenius-Kaukosen ja ed. Claes Anderssonin esitys. Nyt on kaikilla niillä kansanedustajilla, jotka ovat tehneet lukuisasti mm. kirjallisia kysymyksiä nimenomaan tästä asiasta, mahdollisuus liittyä perustelulausumaa kannattamaan.

Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen kertomus vuodelta 1987 osoittaa, että kansaneläkkeitä maksettiin 975 400 henkilölle, summa oli 13 518 miljoonaa markkaa. Keskimääräinen kansaneläke oli vuoden 1987 lopussa rintamalisät mukaan luettuna 1 198 markkaa kuukaudessa ja yksinäisen henkilön täysi kansaneläke oli kalliimmassa kuntaryhmässä 1 893 markkaa kuukaudessa. Mielestäni on joskus syytä toistella näitäkin lukuja, jotka osoittavat sitä, että kaikilla tässä maassa ei suinkaan ole korkeita eläkkeitä.

Olisi hyvin mielenkiintoista tietää, kuinka paljon maksettujen eläkkeiden määrä olisi, jos jo pitkään esitetyt edes kaikkein oikeutetuimmat eläketurvan kehittämisvaatimukset olisi toteutettu. Vastauksen tähän problematiikkaan antaa eläkekomitea 87:n vastikään julkistettu mietintö. Se osoittaa, että näitä eläkeläisten oikeutettuja vaatimuksia ei aiotakaan toteuttaa. Vain asumistukea esitetään korotettavaksi, ja se onkin tämän komitean ainoa varsinaisesti hyvä ehdotus. Siis ei aiota korjata tulevaisuudessa vaan päinvastoin komitean eläkepolitiikan kehittämisen tulevaisuuden suuntaviivat ja pitkän aikavälin kehityslinja osoittavat, että hyvin halukkaasti ollaan työnantajien toiveen mukaises-

ti kaventamassa eläkeläisten etuja. Mitä muuta merkitsisi muun muassa ns. taitetun indeksin mahdollinen käyttöönotto 65 vuotta täyttäneille eläkeläisille? Se, jos mikään, merkitsee eläkkeiden leikkausta. Silloin 65 vuotta täyttäneiden eläkkeitä korotettaisiin vain elinkustannusindeksillä.

Työeläkejärjestelmässä indeksisuojan heikentäminen onkin sisältynyt mm. STK:n tavoitteisiin jo vuonna 1984 julkistetussa kannanotossa, mikä kannanotto on nimeltään Sosiaalipoliittikka muuttuvissa olosuhteissa. Siis vuonna 1984 STK jo esitti taitettua indeksimallia, ja nyt sitä sitten aletaan toteuttaa, mikäli komitea saa tahtonsa lävitse hallituksessa ja eduskunnassa.

Oikeutetuimmat eläketurvan kehittämisvaatimukset kohdistuvat vähimmäiseläkkeen matalaan tasoon, heikkoon indeksisuojaan sekä puolisoiden epäoikeudenmukaiseen kohteluun. Ministeri Pesola on hyvin usein täällä vastannut mm. kirjallisiin kysymyksiin, kun näistä asioista on kysely, että asioita tutkitaan komiteassa ja sen jälkeen vastaukset tulevat, kun komitea on asioita käsitellyt.

Komitean mietintö osoittaa nyt todeksi ne epäilykset, joiden mukaan komitea yleensä asetti asioiden hautaamiseksi. Eläkeuudistuksen neljättä vaihetta ei toteutettaisi vesittämättömänä, ja nykyisille eläkeläispuolisolle ei annettaisi mitään. Näitä eläkeläispuolisoihin on 254 000. Päinvastoin muidenkin puolisoiden kansaneläke madallettaisiin yksinäisen eläkettä pienemmäksi. Pientä työeläkettä saavien asemaa ja vähimmäiseläkkeen indeksisuoja ei parannettaisi eikä kansaneläkkeen jälkeensä jääneisyttä korjattaisi. Muuten viimeinen tasokorotus kansaneläkkeisiin tehtiin vuonna 1984. Kun ed. Tainakin tuli saliin, voisin hänelle erikoisesti todeta myös tämän asian, että kansaneläkkeisiin tehtiin tasokorotus vuonna 1984. Siinä vain yksi asia osoitukseksi siitä, että paljon olisi tehtävää.

Mietintö on siis vain mietintö, joka nyt on julkistettu, ja se lähtee lausuntokierrokselle. Tosin sillä on suuret toteutumismahdollisuudet, koska työnantajat ovat pitkälti sen takana, mutta mm. SKDL, useat eläkejärjestöt, useat muutkin oppositiopuolueet täällä jatkavat kysymyksiään, jatkavat toimintaansa sen puolesta, että eläkepolitiikan kehittämisessä tehdään ne päätökset, joita on jo pitkään edellytetty ja toivottu. Tämä komitean mietintö on tietynlainen eläkepommi, ja useat eläkeläisjärjestöt ovat

todenneet jo, että he kokevat tämän asian sellaiseksi. Heitä tämä asia, jos mikään, koskettaa. Siksi on edelleenkin vaadittava ja kysyttävä, milloin hallitus aikoo ryhtyä ns. puoliso- ja eläkeläispuolisoiden kansaneläkkeen korottamiseen normaalin lisäosan tasolle.

Suomen järjestelmässä muuten eläkeläispuolisoiden erityiskohtelu kohdistuu valikoidusti ainoastaan pieni- tai enintään keskituloisiin, siis se koskettaa vain pienituloisia tai korkeintaan keskituloisia. Suurituloisten osalta ei aseteta kysymystä, voisiko vähemmälläkin tulla toimeen. Siis miksi ette aseta suurituloisille sen kaltaisia kysymyksiä? Miksi haluatte esittää nämä kysymykset aina kaikkein pienituloisimmille?

Edelleen on syytä kysyä ja vaatia, että kansaneläkkeen TEL-indeksiin kehitykseen verrattuna jo noin 9 prosentin eli 1 500 miljoonan markan jälkeensä jääneisyys vuodessa poistetaan. Se muuten edellyttäisi täyden kansaneläkkeen korottamista 174—181 markkaa kuukaudessa. Siis vuosittain — joka vuosi — kansaneläkeläiset menettävät 1 500 miljoonaa markkaa sen tähden, että heidän eläkkeensä korotetaan vain elinkustannusindeksillä. Milloin hallitus siis aikoo todella ryhtyä kansaneläkkeiden sitomiseen TEL-indeksiin?

Erikoisinta on se, että heikoin indeksisuoja tässä maassa on pelkästään kansaneläkkeen varassa elävällä. Missä moraali on tässä asiassa? Kuinka voi olla niin, että heikoin indeksisuoja on sillä, jolla on kaikkein pienin eläke? Siinä voi peräänkuuluttaa moraalia. Kansaneläkkeen varassa elävä ei siis indeksiautomaatiikan keinoin saa miltään osin hyväkseen yhteiskunnan yleisen hyvinvoinnin kasvua, siis ei saa mitään osuutta yhteiskunnan hyvinvoinnin kasvusta. Se on väärin.

Tänään muuten liitettiin Euroopan neuvostoon ja allekirjoitettiin ihmisoikeussopimuskin. Ehkä kannattaisi viestittää ihmisoikeustuomioistuimelle sitäkin seikkaa, että Suomessa eläkeitä korotetaan kahdella eri indeksillä. Asia kannattaisi viestittää nimenomaan sen tähden, että näin ei tehdä missään muualla maailmassa. Meillä on kuulemma ainutkertainen malli.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vielä todeta erään asian lyhyesti. Ministeri Liikanen nimittäin eilen tiedotusvälineiden mukaan on esittänyt merkittävää sakkomaksua niille henkilöille, jotka jättävät käyttämättä terveyskeskuksessa varatun vastaanoton. (Eduskunnasta: Hyvä asia!) Joku salissa huusi, että ”hyvä asia”. —

Tiedättekö, miltä tämä asia tuntuu niistä vanhuksista, jotka ovat terveyskeskusten suurimpia käyttäjiä, niistä vanhuksista, jotka ovat niinsanotusti muistamattomia?

Minä olen saanut useita puhelinsoittoja vanhuksilta, jotka ovat kokeneet tämän kaltaisen esityksen erittäin loukkaavaksi itseään kohtaan. Kun heillä muutenkin on sellainen ongelma, että he ovat muistamattomia, kuinka yhteiskunta alkaisi heitä rangaista, siis todella rangaista, siitä asiasta? He ovat aina kuvitelleet, että yhteiskunta puolustaa vanhuksia, auttaa ja tukee heitä. Toivon mukaan tämän kaltaisia epäinhimillisiä esityksiä ei ministeri Liikanenkaan enää esittäisi.

Ed. J o u p p i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin ottaa kantaa vitamiini- ja hivenainekysymykseen, joka ed. Astalan puheen alkupuolella tuli esiin. Mielestäni sosiaalivaliokunta on tässä mietinnössä esittänyt asian ihan niin, kuin se tämänhetkisen lääketieteellisen tutkimuksen valossa pitääkin esittää. Nyt on nimittäin viime aikoina tullut ilmi tutkimuksia, joiden mukaan vitamiini-hivenainehoito, ns. antioksidanttihoito, saattaa jopa olla edullinen syöpäsolukoille ja aiheuttaa näin ollen syövän leviämistä.

Näin ollen Kansaneläkelaitos ei mielestäni voi olla tukemassa sellaisten lääkkeitten tai hoidon antamista potilaille, joka olisi epäedullista taudin kannalta. Niin kauan kuin näissä asioissa on ristiriitaa, tällaista hoitoa ei mielestäni pidä korvata. Lisäksi tiedän, että Kansaneläkelaitoksen lääkärit jatkuvasti seuraavat hyvin tiiviisti tieteellisen tutkimuksen kehitystä tällä alalla. Missä taudissa, joissa em. hoidosta on osoitettu olevan hyötyä, kuten esimerkiksi B12-vitamiinin puutostaudissa, keinomunuaipotilaan hoidossa jne., jo suoritetaan korvausta. Varmasti sitten kun selvää näyttöä saadaan, siirrytään asteittain, jos niistä on hyötyä, korvattavuuteenkin. Tällä hetkellä aika ei vielä siihen ole kypsä lääketieteellisen tutkimuksen valossa.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Astala mielenkiintoisella tavalla veti Euroopan neuvoston ja ihmisoikeudet meidän eläkekeskustelumme: nämä kaksi eri indeksin laskutapaa olisivat ihmisoikeussopimuksen vastaisia jne.

Varmasti onkin niin, että Suomi voi nimenomaan sosiaalipoliittisissa kysymyksissä Euroo-

pan neuvostossa olla paremminkin antavana osapuolena. Hyvin tiedämme, että kansaneläkejärjestelmää, joka Suomessa ja muissa Pohjoismaissa on, ei ole olemassakaan monissa Euroopan maissa. En tiedä aivan varmasti, mistä se puuttuu. Mutta tiedän, että esimerkiksi Länsi-Saksassa ei ole minkäänlaista yleistä kansaneläkejärjestelmää, vaan vanhukset ovat joko omaistensa taikka huoltoavun, toimeentulotuen, varassa näissä maissa. Paremminkin voimme olla siellä kertomassa, kuinka hyvin asioita voidaan vanhustenkin osalta hoitaa.

Ed. Saastamoinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Astalan puheenvuoroon haluaisin puuttua siltä osin, kuin hän otti esille terveyskeskumaksun, eräänlaisen rangaistusmaksun, josta ministeri Liikanen on puhunut. Haluaisin todeta, että tällainen sanottakoon nyt vaikka rangaistusmaksu nimenomaan koskisi yksinomaan syyttömästi pois jääntä, ei varmastiakaan muistamattomia vanhuksia. Sitä paitsi muistamattomien vanhusten asiat hoitaa varsinkin usein joku muu, joka huolehtii ensinnäkin ajan tilaamisesta ja myös siitä, että sinne tullaan ajoissa.

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnä ed. Jouppilalle totean, että puhuin niistä sairaista ihmisistä, jotka aikaisemmin saivat korvauksen käyttämistään hivenaineista ja vitamiineista, jotka lääkärit olivat heille määränneet. Nyt he eivät niitä saa. He jos ketkään tietävät itse itsessään, miten välttämätöntä se on ollut. Siinä suhteessa lääketieteellinen tutkimus ei ollut minun puheeni ydin kohta, vaan nämä sairast ihmiset ja heidän mahdollisuutensa elää jonkinlaista inhimillistä elämää.

Ed. Saastamoinen totesi rangaistusmaksusta, että se koskettaisi vain syyttömästi pois jääviä. Ministeri Liikanen ei tehnyt minkäänlaista eroa tässä asiassa esittäessään sitä. Epäilenpä suuresti, että voitaisiin jotakin kontrollia luoda sen suhteen, kuka on jäänyt syyttömästi, kuka on unohtanut ja mistä syystä on unohtanut. Mielestäni yhä edelleen sakkorangaistus nimenomaan vanhuksille on erittäin epäoikeudenmukainen vanhuksille.

Ed. Taina puhui Länsi-Saksan mallista. Minä en todellakaan halua missään suhteessa ottaa esimerkkejä mistään muista valtioista nimenomaan tässä eläkeuudistusasiassa. Puhuin vain indeksisuojusta ja totesin, että se on ainutker-

tainen meidän maassamme, kun meillä käytetään kahdenlaista indeksisuojusta.

Ministeri Halonen: Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti vain toteaisin, että totta kai kaikki valtioneuvoston jäsenet ovat oikeutettuja ottamaan kantaa koko yhteiskuntaelämän laajaan spektriin. Toisaalta kiinnittäisin huomiota siihen, että sosiaali- ja terveysministeriön puolella on sinänsä kiinnitetty huomiota niihin haittoihin, mitä on aiheuttamassa poissaoloista ja siitä, että sinänsä vähäisiä resursseja näin jää käyttämättä. Mutta sakkomaksuajatuksesta ei ole pahemmin keskusteltu. Se on tietysti eräänä keinona esitetty keskusteluissa, mutta toki on paljon muita asioita, joita voidaan tämän sinänsä tärkeän asian käsittelyssä ottaa esiin.

Haluaisin kuitenkin, arvoisa puhemies, tässä yhteydessä kiinnittää huomiota nimenomaisesti Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen kertomukseen ja siinä esille otettuihin asioihin. Omalta puoleltani haluaisin kannustaa sekä Kansaneläkelaitoksen valtuutettuja että kansanedustajia selvittämään myös sellaisten reuna-alueiden kuten ehkäisevän hoidon, hivenaineiden ja vitamiinien korvattavuuden todella vakavaa tutkimista, koska kysymyksessä on alue, joka toisaalta saattaa luoda uusia mahdollisuuksia. Tässä mielessä on hyvä, että tämän kertomuksen käsittelyn yhteydessä valiokunta on siihen kiinnittänyt huomiota. Toivon, että jatkossakin ja rohkeasti voisitte seurata näitä uusia alueita, jotta myöskään koululääketeiede sinänsä ei kahlitsisi tietämyksen rajoja.

Ed. Jouppila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Halosen ja ed. Astalan puheenvuoroihin haluaisin vastauksena todeta sen, että Suomessa Kansanterveyslaitos yhdessä Kelan kanssa tutkii hyvin voimallisesti tänä päivänä juuri näitä asioita. Monessa yliopistollisessa keskussairaalassa on menossa tutkimuksia, joissa selvitetään hivenaineiden vaikutusta nimenomaan syövän hoidossa.

Ed. Astalalle haluaisin todeta, että ehkä saan jotenkin huolimattomasti, mutta niissä sairauksissa, joissa hivenaineista ja vitamiineista on potilaan kannalta todettu lääketieteellisesti olevan hyötyä, niitä ei ole poistettu korvattavuuden piiristä. Mutta niissä sairauksissa, joista tällä hetkellä on näyttöä, että ne olisivat jopa epäedullisia — mm. olisivat ehkä syöpää levittäviä — niitä ei ole katsottu tämän uudistuksen jälkeen tarpeelliseksi korvata. Tätä

asiaa varmasti aina muutetaan, kun on näytetty em. hoidon hyöty tutkimuksilla, joita tehdään laajasti niin Suomessa kuin muualla maailmassa. Kuten sanoin, Kansaneläkelaitos seuraa ja pysyy lääketieteen tasolla myös korvattavuusasioissa.

Ed. Ala-Harja: Arvoisa puhemies! Keskittyisin vielä sosiaalivaliokunnan käsittelemään Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen kertomukseen ja siinä ensin sairaan lapsen hoidon tukemiseen. Oli hyvin mielenkiintoista kuulla valiokunnassa sairaan lapsen vanhempia ja heidän hoitoonsa osallistuneita, koska joka taholta tuli esiin sama probleemi.

Pitkäaikaissairaana lapsen vanhemmille maksettavien avustusten ja tukijärjestelmien perusteet ovat ainakin vanhemmille epäselvät, ja muutenkin vaikeassa tilanteessa sairaan lapsensa kanssa olevat vanhemmat joutuvat hakemaan avustusta useasta eri paikasta, ja joka paikassa tarvitaan uusi lääkärintodistus, saatujen tietojen mukaan jopa yli yhdeksän todistusta, joista kolme Kelalle. Nämä todistukset ovat voimassa monesti vain puoli vuotta. Ei ihme, että vanhemmat ovat tässä todistusviidakossa hyvinkin neuvottomia, kun vielä eri virastoissa samoista asioista käytetään erilaista sanastoa, puhutaan eri kielillä.

Tämän vuoksi valiokunnan mielestä onkin todistusten määrää vähennettävä. Ihannehan olisi, että pitkäaikaissairaalla tai parantumattomalla lapsella olisi vain yksi todistus ja tämän todistuksen voimassaolo olisi mahdollisimman pitkä, ehkä pysyvä, ja kaikki etuudet tulisivat tämän avulla. Joten eri tukijärjestelmiä tulee yhdistää ja tuki pitäisi saada yhdeltä taholta, yhden luukun systeemi sairaiden lasten vanhemmille riippumatta siitä, mikä taho sitten onkin maksajana.

Asia, joka täällä ei ole vielä tullut esiin sairaan lapsen kohdalla, on epäoikeudenmukaisuus, että alle 16-vuotiaiden lasten kuoleman seurauksena vanhemmille ei makseta hautausavustusta. Lapsen vanhemmat ovat muutenkin lapsen kuoltua hyvin vaikeassa tilanteessa. He tarvitsisivat tukipalveluita, mahdollisesti sopeutumisvalmennuskursseja, mutta näihin ei ole maksajaa. Senpä takia olisikin hyvä selvittää, olisiko Kansaneläkelaitoksen varoista mahdollista kustantaa juuri sopeutumisvalmennuskursseja lapsensa menettäneille vanhemmille lapsen kuoleman jälkeen.

Täällä on hyvin paljon käsitelty käsin tapah-

tuvaa hierontaa. Sanoisin heti, että kohdehieronta on eri asia kuin käsin tapahtuva hieronta. Valiokunnassa kuultiin asiantuntijoita tästä kuin myös lymfaterapian korvattavuudesta. Asiantuntijoiden antaman tiedon perusteella todettiin, että käsin tapahtuva hieronta todella helpottaa vaivoja hyvin, mutta lyhytaikaisesti. Tieteellisesti ei ole pystytty todistamaan, että pelkkä hieronta riittäisi jonkin sairauden kuntouttamiseen ja hoitoon yksistään. Sen takia tarvitaan lääkärintutkimusta, kuntoutussuunnitelma, jonka mukaan hieronnan lisäksi annetaan fysikaalista hoitoa tai lämpöhoitoa ennalta tehdyn suunnitelman mukaan, ja hoidon antajana täytyy olla lääkintävoimistelijä. Hänen valvonnassaan hieroja voi myös hierontaa antaa.

Mitä tulee lymfaterapian korvattavuuteen, siitä ei ole täällä paljon puhuttukaan. Nykyään hän korvataan lymfaterapia lymfaterapiakoulutuksen saaneen joko erikoissairaanhoidajan tai lääkintävoimistelijan antamana rintasyöpöpotilaan jälkitilahoitona samoin kuin kirurgisten toimenpiteiden jälkitilahoitona kuin myös tiettyissä synnynnäisissä sairauksissa. Tällöin todella vaaditaan lymfaterapian antajalta joko erikoissairaanhoidajan tai lääkintävoimistelijan peruskoulutus ja lymfaterapiakoulutus.

Tuli myös esiin, että lymfaterapiakoulutuksen järjestäminen on Suomessa vielä selkiintymättä. Valiokunta kiinnittääkin huomiota siihen, että lymfaterapiakoulutus olisi saatava osaksi terveydenhuoltoalan koulutusta ja näin julkisen valvonnan alaiseksi. Nythän järjestetään lymfaterapiakursseja, jonne muunkin peruskoulutuksen omaavat henkilöt voivat mennä, esimerkiksi kosmetologit, ja antavat sitten lymfaterapiaa terveille ihmisille. Mielestäni ei ole oikein, että tällaiset lymfaterapiahoitot olisi sairausvakuutuksen korvattava.

Valiokunta korostaakin, että ennaltaehkäisy kuin myös työturvallisuuden kehittäminen, työasentojen kehittäminen sekä henkilöiden omaehtoinen voimistelu ja kuntoutus ovat ratkaisevia sekä ennaltaehkäisyssä että jatkokuntoutuksessa. Jalkojen hoidon korvattavuus tuli esiin vasta siinä vaiheessa, kun oli päätetty lopettaa asiantuntijoiden kuuleminen. Sen takia siitä ei lausuttu. Me emme voineet ottaa kantaa, koska esimerkiksi Kelan edustajaa ei ollut kuultu.

Valiokunta käsiteli laajasti myös ennaltaehkäisevän hoidon, varsinkin hivenaineiden ja vitamiinien, korvattavuutta sairausvakuutuksesta.

Kuten on tullut jo esiin, ennaltaehkäisevä hoito ei tällä hetkellä eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta kuulu sairausvakuutuksen korvattavuuden piiriin. Kuulimme useita asiantuntijoita, ja heidän antamansa tiedon perusteella valiokunta päätyi siihen käsitykseen, että tehokkaimpia sairautta ehkäiseviä toimenpiteitä ovat riittävä, monipuolinen ravinto, oikeat elämäntavat ja fyysisen kunnon ylläpitäminen. Myös muilla ehkäisevillä toimenpiteillä on korvattukin jo vuosia puutoksia, joita esiintyy suomalaisilla. Tästä esimerkkinä voidaan mainita jo vuosia jodin lisääminen ruokasuolaan, raudan lisääminen vehnäjauhoihin, seleenin lisääminen lannoitteisiin ja myös fluoraus hammashoidossa.

Valiokunnan käsityksen mukaan onkin aihetta jatkaa tutkimusta siitä, miten paljon normaalia suomalaista ruokaa syöville ihmisillä esiintyy vitamiini- ja hivenainepuutosta ja onko tällä puutoksella yhteyttä sairauksisiin, ja jos näin on, sen jälkeen onkin tutkittava uudelleen, mitä voitaisiin korjata, korjataanko ravinnon sisältöä vai olisiko suoranaisesti mentävä lääkinnälliseen ennaltaehkäisyyn. Joka tapauksessa valiokunnan saaman tiedon mukaan muuttamat vitamiinit ylenmäärin käytettynä ovat jopa vaarallisia, kuten B6-vitamiini ja D-vitamiini voivat todella vaarantaa terveyden. Toisaalta jos vitamiinit ja hivenaineet otetaan pillereinä, voi syntyä myös turhaa turvallisuuden tuntua ja normaali kunnollinen ruoka jää vähemmälle ja silloin ravinnon mukanaan tuomista muista aineista tulee puutosta. Esimerkiksi kuitu- ja täyteaineet suolistossa aiheuttavat paksunsuolen sairauksia aina paksunsuolen syöpään saakka, joten kunnollinen ja monipuolinen ravinto liitettyä terveisiin elintapoihin on nykykäsityksen mukaan terveellisempää kuin syödä umpimähkään vitamiineja ja hivenaineita ilman tietoa siitä, onko edes puutosta näistä aineista.

Mitä tulee vastalauseessa esiintyvään sairauden ehkäisyyn käytettyyn vitamiinien ja hivenaineitten korvattavuuteen, tätä me emme valiokunnassa käsitelleet, koska se ei kuulunut otsikkoon.

Arvoisa puhemies! Valiokunta on sitä mieltä, että Kansaneläkelaitoksen tällä hetkellä toteutettava linja hivenaineiden ja vitamiinien samoin kuin lymfaterapian ja käsihieronnan korvattavuudessa on oikea, mutta tutkimusta täytyy suorittaa ja jos saadaan uutta tietoa, muuttaa käytäntöä sen mukaan.

Ed. T a i n a : Arvoisa puhemies! Olisin halunnut vastata ed. Väistölle, mutta hän ei ole enää täällä paikalla. Hän kovasti omassa puheenvuorossaan valitti sitä, ettei kansaneläkeuudistuksen neljättä vaihetta ole toteutettu, ja syytti siitä tätä nykyistä kaksi vuotta vanhaa hallitusta. Ihmettelen vähän sitä, millä perusteella hän näin kovasti tätä hallitusta arvostele, sillä koko kansaneläkeuudistus on aloitettu jo vuonna 1978. Alun perin on ollut silloin istuvilla hallituksilla tarkoitus toteuttaa tämä uudistus vuoteen 1980 mennessä. Kuten nyt tänä päivänä tiedämme, matkan varrella on todettu, että uudistus on kallis ja että sitä ei ole voitu sellaisenaan toteuttaa. Tämän ratkaisun ovat tehneet jo ne hallitukset, joissa keskustapuolue on ollut mukana.

Toivoisin ed. Väistön tätä kritiikkiä kohdistavan enemmänkin näihin menneisiin hallituksiin kuin tähän nyt istuvaan, jonka työskentely-aika on sentään ollut vasta kahden vuoden mittainen. Tietysti paljon on tehtävää ja korjattavaa ja uudistettavaa, eikä kahdessa vuodessa koko maailma muutu, mutta sen sijaan keskustapuolueella oli kyllä aikaa muistaakseni 60 vuotta korjata kaikki maan asiat kuntoon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

4) Ehdotukset laeiksi vakuutusyhtiölain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 96/1988 vp.
Lakivaliokunnan mietintö n:o 6

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 6.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

5) Ehdotus laiksi pääkaupunkiseudun rakennusverosta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 30
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17

Ensimmäinen varapuhemies: Käsitteilyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17.

Keskustelu:

Ed. Maijala: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että tämä asia pantaisiin pöydälle ensi viikon tiistaina pidettävään täysistuntoon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Maijala ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska ed. Maijalan ehdotusta ei ole kannatettu, se raukeaa.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

6) Ehdotus laiksi liikevaihtoverolain 16 ja 27 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 38
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 18

Ensimmäinen varapuhemies: Käsitteilyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 18.

Keskustelu:

Ed. Maijala: Arvoisa puhemies! Ehdotan samoin, että tämä asia pantaisiin pöydälle ensi viikon tiistaina pidettävään täysistuntoon.

Ed. Jäätteenmäki: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Maijalan tekemää ehdotusta.

Ensimmäinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja ehdotusta on kannatettu, asia on jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Maijala ed. Jäätteenmäen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Maijalan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

7) Hallituksen esitys n:o 61 maataloustulolain

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 8) asiasta.

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Edustamaani vihreään ideologiaan kuuluu, että maa pysyy asuttuna kauttaaltaan perinteisellä alueella, mikä pitää sisällään myös haja-asutusalueitten asuttuna pitämisen. Varsin olennainen osa tätä tavoitetta on se, että viljelijäväestön sallitaan hankkia kohtuullinen toimeentulo omalla perinteisellä asuma-alueellaan. Tähän vaikuttaa kaksi asiaa: toisaalta luonnonolot ja toisaalta se tulopolitiikka, jota yhteiskunta kokonaisuutena harjoittaa.

Tällä hetkellä ihmisen vaikutus on niin laaja-alainen, että paitsi että vaikutetaan tulopolitiikkaan, vaikutetaan myös sen taustalla oleviin luonnonoloihin varsin drastisella tavalla. Minusta tuntuu siltä, että varsin monelta kansanedustajaltakin, joka haluaa, että saa ostaa kaupasta halpaa ruokaa, on unohtanut maamme pohjoinen sijainti ja siitä seuraava näkökohta, että maataloustuotannossa meillä on korkeahkot tuotantokustannukset. Tämä on erittäin tärkeänä asiana pidettävä mielessä, kun pohdiskellaan nyt esittelyssä olevaa uutta maataloustulolakia.

Lyhyesti todettuna tässä on kaksi näkökohtaa, joista toinen on mielestäni hyvä ja toinen

kehnohko. Hyvä puoli tässä on se, että maataloustuloasioista pystytään nyt päättämään pitkähköllä aikajänteellä, puolen vuosikymmenen ajalta, jolloin itse kukin viljelijäväestöön kuuluva pystyy omat tavoitteensa projisoimaan näihin pelisääntöihin, jotka nyt eduskunta hyväksyy. Toisaalta kehnohko puoli tässä on se, että maatalouden itsensä markkinointivastuuta korotetaan — tosin silläkin on oma kattonsa, tuo 13 prosenttia.

Olen kuitenkin erityisen huolissani tässä nykytilanteessa Pohjois-Suomen maatalouden ja siellä erityisesti karjatalouden tulevaisuudesta. Oulujoen pohjoispuolella ei voida harjoittaa luonnonolojen puolesta viljanviljelyä ja siihen kuuluen myöskään rehuviljan viljelyä. Ainoaksi tuotannolliseksi maatalouden vaihtoehdoksi jää näin karjatalous. Tässä suhteessa maan pohjoisin osa on selvästi eri asemassa kuin eteläosa, jossa on useita toiminnallisia vaihtoehtoja.

Kun vaihtoehtoja on vain yksi, on hyvin tärkeää, että tuolle yhdelle vaihtoehdolle annetaan toiminnallisesti tuloksia tuottava mahdollisuus. Olen todennut tältä paikalta $n + 1$ kertaa sen, että pello-raivausmaksulaki on ollut selvästi harhaanosunut toimenpide tällä karjatalousalueella maan pohjoisimmassa osassa. Sillä on rajoitettu rehuomavaraisuutta. Maitokiintiöinti niin ikään tuolla alueella on estänyt talouden järkevää optimointia, ja jälleen tähdenään taustana sen, että toiminnallisia, tuotannollisia vaihtoehtoja ei ole. Varsinainen niitti tähän vaihtoehdottomuuteen on ollut se, että kun rehuviljaa ei voida itse tuottaa, niin on ollut pakko turvautua karjan ruokinnassa tietyiltä osin ostorehuihin, ja nyt tuo ostorehu on osoittautunut laadultaan ala-arvoiseksi. Siihen on käytetty liian vähän viljaa ja tästä on ollut seurauksena se, että maidon valkuaispitoisuus on tuolla alueella alentunut. Kun maidon valkuaispitoisuus on alentunut, ei tuottaja ole pystynyt saamaan siitä riittävän korkeaa tuottajahintaa. Alennus on ollut jopa parikymmentä penniä litralta.

Tässä katsannossa tämän maataloustulolain rinnalle mielestäni tarvitaan muuta lainsäädännöllistä toimintaa, jotta Oulujoen pohjoispuolella pystyttäisiin jatkamaan karjataloustoimintaa ja samalla pitämään haja-asutusalueet asutuihin.

Ensimmäinen vaatimus on se, että rehulain 4 §:ää muutetaan niin, että veloitetaan käyttämään rehuviljaa rehuseoksissa. Tätä koskeva lakialoite oli täällä eduskunnassa esitellyssä vii-

me viikolla, joten se voidaan käsitellä, jos niin halutaan, varsin nopeasti, ja se on tukemassa nimenomaan tätä maataloustulolain käytäntöön soveltamista.

Toinen vaatimus koskee pello-raivausmaksulakia. Sen osalta pitäisi saada aikaan muutos rajoitusten poistamisesta Oulujoen pohjoispuolella olevalla alueella. Sen sijaan mainitun joen eteläpuolella olevilla alueilla tuo laki on paikallaan.

Kolmas vaatimus koskee maitokiintiöintijärjestelmää, joka pitää saada hyvin joustavaksi tai mainitulla tuotantoalueella poistaa kokonaan. Viimeksi mainittua jopa puoltaa se, että arvoisa ministeri Pohjala oli juuri äskettäin lehdistölle antanut lausunnon, jonka mukaan vapautuville kiintiöillekään ei olisi ollut ottajia Lapin läänin alueella, siis toisin sanoen mitään katastrofia tässä suhteessa ei olisi odotettavissa.

Arvoisa puhemies! Kiinnitän lisäksi huomiota muutamiin näkökohtiin. Nimittäin mielestäni maataloustuotannossa pitäisi aivan erikokoisesti kiinnittää jatkossa huomiota tuotettavien tuotteitten laatuun. Tämä edellyttää sitä, että Suomen luonto pidetään niin puhtaana, että pystytään tuottamaan niin sanoakseni puhtaita elintarvikkeita. Jos tämä vaatimus pystytään toteuttamaan, se merkitsee sitä, että integroituvassa Euroopassa pystymme pärjäämään maatalouden lohkolla suh koht hyvin. Sen rinnalla tulisi aivan erikokoisesti antaa mahdollisuuksia luomu-tuotannolle. Jo tänä päivänä tiedetään se, että luomu-tuotannon tuotteilla pystytään saamaan sellaista markkinahintaa, joka varmasti kannattaa tuon tuotannon niin, että siihen ei tukiaisia tarvita.

Kuitenkin luonnon tilan osalta kehitys on ollut varsin kielteinen. Pohjois-Suomen osalta kiinnitän huomiota siihen asiaan, johonka ed. Ajo jo kiinnitti aikaisemmin kyselytunnilla huomiota, nimittäin siihen, että Kuolan niemimaalta tulevien happamien sateiden ansiosta Itä-Lapissa maaperä on jo niin happamoitunut, että alumiini on lähtenyt liikkeelle. Jos tämä kehitys jatkuu, peltoalueilla on sillä suorastaan kohtalokkaat vaikutukset karjataloudelle maan pohjoisosassa. Sama koskee myös Etelä-Suomea, jossa pH-yksikköinä mitattuna maan happamuusaste on kohonnut parin viime vuosikymmenen aikana 0,3—0,5 yksikköä. Sitä on tietysti pystytty kalkituksella kompensoimaan, neutraloimaan, mutta tämä jatkuva neutralointi johtaa tuohon samaan tulokseen eli alu-

miinin mobilisoimiseen liikkeelle, josta on siten vastassa tiettyssä pisteessä katastrofi. Mielestäni erittäin paljon tulee jatkossa kiinnittää huomiota siihen, että sama, joka koskee meidän välitöntä elinympäristöämme, koskee myös maatalouden kautta meidän ravintoamme.

Arvoisa puhemies! Kolmas merkittävä asia on aika karmea. Se on karmea sillä tavalla, että se toisaalta antaa meidän maataloudellemme mahdollisuuden, toisaalta se on inhimillinen tragedia. Tarkoitan kasvihuoneilmiötä. Jo tänä päivänä on aivan selvä realiteetti se, että maapallon vilja-aitta-alueilla ilmasto kuivuu. Siitä on seurauksena, että kuivumisen aiheuttamien katovuosien frekvenssi kasvaa, kokonaistuotanto laskee, ja maatalouden kannattavuus laskee. Tämä luonnollisesti johtaa siihen, että viljan hinta kohoaa, ja näin on jo tapahtunut. Tämä taas merkitsee sitä, että suomalaisten suhteellisen kalliilla tuotettujen viljojen markkinakelpoisuus niin sanoakseni paranee, joka on eräällä tavalla hyvä, mutta kun ottaa taustan huomioon, tilanne on karmea.

Arvoisa puhemies! Elämme täällä maapallolla maatalouden suhteen erittäin merkittävässä kriisioloissa, joissa globaalisuus muuttaa perinteisiä maatalouden harjoittamisen kuvioita todella paljon. Tässä katsannossa on hyvä, että maataloustulolaista — olkoon sen lopullinen sisältö mikä tahansa — tulee mahdollisimman pitkään voimassaoleva niin, että pelisäännöt ovat tiedossa, millä toimitaan.

Kun tällaista maataloustulolakia on aikaansaatua, siinä tietysti maataloustuottajilla on ollut hyvin merkittävä osuus neuvotteluosapuolena, ja on tietysti erinomaisen hyvä, että maataloustuottajia edustaa voimakas järjestö, mutta samalla kun tämä on hyvä, niin siihen voi sisältyä myös kehnoa aineista. Nimittäin suurten kysymysten rinnalla saattavat eräät asiat tuntua niin pieniltä, että ne voidaan rutata nurkkaan, ja niin on käynyt viime aikojen neuvotteluissakin.

Eduskunta hyväksyi yksimielisesti viime syksynä pienkanaloita koskien rahtitukijärjestelmän, jota ei ole kuitenkaan ryhdytty käyttämään soveltamaan. MTK teki niin katalan tempun, että vei tämän eduskunnan yksimielisen tahdon neuvotteluihin ja on kuulemma ruvennut ajamaan asiaa niin, että eduskunta tahtonsa toiseksi muuttaisi. Minä toivon MTK:lle tuossa erityisessä asiassa mahdollisimman huonoa menestystä jatkossa.

Maa- ja metsätalousministeri Pohjala: Herra puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle maataloustulolaksi rakentuu pääasiassa voimassaolevan lain periaatteille. Tämä johtuu paljolti siitä, että lakiesitys on valmisteltu maatalous 2000 -komitean mietinnön pohjalta ottaen kuitenkin huomioon kansainväliset näkymät ja vaatimukset. Maatalouspolitiikan ja maaseutupolitiikan yhteensovittaminen on myös ollut yhtenä perustekijänä lakia ensin toimikunnassa ja myöhemmin hallituksen piirissä valmisteltaessa. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi viisivuotinen maataloustulolaki, jonka tavoitteena olisi oikeudenmukaisen tulotason turvaaminen viljelijäväestölle, maataloustuotannon ohjaaminen ja tasapainottaminen, maatalouden hintatason vakaannuttaminen sekä maataloustuotteiden laadun kehittäminen. Tämä viimeksi mainittu tavoite on uusi. Se ei sisälly nykyiseen lakiin.

Edellä esitettyjen lakiesityksen perusteluihin kirjattujen perustavoitteiden lisäksi maataloustulolain tavoitteena on päästä nykyistä pitkäjänteisempään maatalouspolitiikkaan. Maaseudun ja maatalouden joutuessa sopeutumaan välttämättömiin muutoksiin on tärkeää, että politiikkaan saadaan enemmän varmuutta ja pysyvyyttä. Viisivuotisen lain avulla tämä on mahdollista saavuttaa. Sopeutuminen kansainvälisellä kentällä tapahtuviin muutoksiin edellyttää liikkumavaraa laissa. Siihen on lakiesityksessä varauduttu. Tämän lisäksi on sekä itse lakiin että perusteluihin kirjattu kansainvälisten sopimusten, muun muassa Gatt-neuvottelukierroksen ja EY-tilanteen tuloksena mahdollisesti syntyvien kansainvälisten sopimusten mukanaantomien velvoitteiden huomioonottaminen lakia täytäntöön pantaessa. Tämä kuitenkin siten, että näitä sopimuksia noudatetaan vasta sitten, kun eduskunta on ne vahvistanut.

Lakiesityksen keskeisenä sisältönä on voimassaolevan lain tapaan valtiovallan ja tuottajajärjestöjen välisillä neuvotteluilla sovittava varsinainen maataloustulon lisäys. Neuvotteluja on jatkettava, kunnes niissä päästään yksimielisyyteen. Toinen voimassaolevan lain mukainen keskeinen periaate on maataloustuotteiden ja tuotantopanosten hintatasossa tapahtuneiden muutosten huomioonottaminen eli ns. maatalouden inflaatio suoja. Maataloustuloneuvottelut tapahtuvat edelleen lakiesityksen mukaan kokonaislaskelman pohjalta.

Muutoksena voimassaolevaan lakiin voidaan todeta esimerkiksi valtion maksaman suoran

tuen määrän irrottaminen tavoitehintojen muuttumisesta siten, että varsinaisen tulotuen ja aluetuen määrää muutetaan siten, kuin maataloustuloneuvotteluissa kulloinkin sovitaan. Samalla on tukien nimityksiä muutettu enemmän liikkumavaraa antavaksi ja siten paremmin kansainvälisiin yhteyksiin sopiviksi.

Valtion ja maatalouden vientikustannusvastuut määritellään uudella tavalla. Suoraviivaisista tuotantokatoista siirrytään ns. porrastettuun malliin, joka antaa enemmän liikkumavaraa tuotantopolitiikassa ja pitää molemmat osapuolet, siis valtiovalan ja tuottajajärjestöt, koko ajan vastuullisesti mukana tuotantopolitiittisia päätöksiä tehtäessä. Tästä liikkumavarasta on merkinä jo tänään täällä oleva lakiesitys kotieläintuotannon ohjaamisesta annetun lain muuttamisesta.

Maatalouden vientikustannusvastuut tulevat suunnilleen saman suuruisiksi kuin ne olivat 1980-luvun puolivälissä. Valtionosuudet sen sijaan pienenevät asteittain. Vientikustannusosuuksia jaettaessa otetaan maatalouden osuutta määrättäessä tuontimaksut vähentävänä tekijänä huomioon. Lakiesityksessä on siten omaksumtu ns. nettovientiperiaate. Maatalous ei joudu vastuuseen viennistä, joka aiheutuu saman tuotteen tuonnista. Eri tuotteiden vientivastuusuudet lasketaan erikseen ja sitten yhteen, mutta maatalouden osuus tullaan perimään suunnilleen voimassaolevan käytännön mukaan pääasiallisesti yhteisvastuullisesti ja suunnilleen samoin keinoin kuin tähänkin asti. Maatalouden osuudeksi vientikustannuksista luetaan enintään 13 prosenttia kyseisen hinnoitteluvuoden maataloustulosta. Sama määräys sisältyy myös voimassaolevaan lakiin.

Maataloustuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen käytetään voimassaolevan lain mukaan 20 prosenttia kotieläintuotteiden vientituen määrästä. Tämä rahamäärä ei tulisi lähivuosina riittämään, joten lakiesityksessä ehdotetaan varattavaksi markkamääräinen siirtomääräraha, joka olisi kahtena ensimmäisenä vuonna 550 miljoonaa markkaa ja kolmena seuraavana 500 miljoonaa markkaa. Edellä mainittuun määrärahaan voidaan myöntää tulo- ja menoarviossa lisäystä, josta 50 prosenttia on luettava joko maataloudelle tuloksi tai sitten perittävä maataloudelta jollakin keinoin. Näin on kuluvana vuonna menetelty riittävän rahamäärän saamiseksi vapaaehtoisen kesannoinnin korvauksiin. Pellon käytön pienentämiseen tullaan lakiesityksen perusteiden mukaisesti käyttämään näitä varoja ensisi-

jaisesti. Sen lisäksi tietysti huolehditaan vielä jäljellä olevista maitobonusten korvauksista.

Totesin jo aikaisemmin, että maataloustuotteiden laatuun on tarkoitus kiinnittää erityistä huomiota mm. kehittämällä laatumaksutapoja yhdessä tuottajien ja elintarviketeollisuuden kanssa. Tällöin ei tarkoiteta vain tuotteiden puhtautta ja ns. perinteistä laatua, jotka nekin ovat tärkeitä ja jotka ovat Suomessa korkealla tasolla, vaan myös ja erikoisesti tuotteiden hyvää soveltuvuutta elintarviketeollisuuden raaka-aineeksi. Maataloudesta on tullut yhä suuremmassa määrin elintarviketeollisuuden raaka-aineen tuottaja, ja teollisuus puolestaan joutuu jo lähitulevaisuudessa kilpailemaan tuotteillaan yhä useammin myös kotimarkkinoilla tuonnin kanssa. Hyvä laatu tulee silloin olemaan tärkeä kilpailutekijä ja se saavutetaan vain sopivalla, hyvälaatuisella raaka-aineella.

Herra puhemies! Maataloustulolakia joudutaan aikaisempaa enemmän peilaamaan myös kansainvälistä kehitystä ja kansainvälisiä sopimuksia vasten. Tärkein tekijä on Gatt-järjestön piirissä parhaillaan tapahtuva neuvottelukierros, ns. Uruguayn kierros, jossa päästiin huhtikuussa Genevessä alustaviin ratkaisuihin myös maatalouden osalta. Ratkaisu syntyi lähinnä kahden suuren, Eec:n ja USA:n kompromissina. Molemmat turvasivat tällöin omat etunsa, Eec vientituen jatkumisen ennallaan ja USA tuotannon kasvattamismahdollisuuden, siis estämällä tuotannon tasapainottamistoimien jäädyttämisen. Sen sijaan loppuneuvottelujen ajaksi päätettiin jäädyttää maatalouden tuki ja tuonnin esteet. Nämä lyhyen tähtäimen ratkaisut vaikuttavat toki meidän maatalouspolitiikkaamme, mutta vasta edessä olevat pitkän tähtäimen neuvottelut, joiden aloittamisesta ja asiasisällöstä myös sovittiin, muodostavat todellisen uhan.

Suomen peruslähtökohtana tulevilla neuvotteluissa on monien muiden maiden tapaan elintarvikeomavaraisuuden säilyttäminen. Siihen meillä on mielestäni oikeus, myös velvollisuus itsenäisenä kansakuntana. Tuotannon ja kulutuksen kausivaihtelut sisällään pitävä omavaraisuus peruselintarvikkeissa on hyväksytty tavoitteeksi myös maatalous 2000 -komiteassa sekä yleisemminkin. Elintarvikeomavaraisuuden hyväksyminen tavoitteeksi niin kotimaassa kuin kansainvälisillä foorumeilla merkitsee myös olosuhteistamme johtuvan tuotantokustannusten tason hyväksymistä, siis sen hyväksymistä, että Suomen olosuhteissa tuotettuna tuotteiden

hinta on pakosta korkeampi kuin meitä paremmissa olosuhteissa. Tämän tosiasian hyväksyminen on ehtona sille, että omavaraisuus on mahdollista myös käytännössä toteuttaa. Niinpä Suomen on kyettävä säilyttämään oikeus harjoittaa omaa itsenäistä maatalouspolitiikkaa, tietysti sovittavien kansainvälisten raamien mukaisesti, sekä oikeus riittävään tuontisuojaan, mikä voi tapahtua joko nykyisellä lisenssi-järjestelmällä tai esimerkiksi tuontimaksujen muodossa, tapa jota mm. Euroopan talousyhteisöt noudattavat.

Me joudumme maksamaan eräänlaisena vakuummaksuna omavaraisuudesta korkeampia elintarvikkeiden hintoja kuin monissa muissa maissa. Tosin kansalaisten tuloistaan ruokaan käyttämä osuus ei juuri poikkea esimerkiksi Länsi-Euroopan maista. Elintarvikkeiden kulluttajahintoihin vaikuttavat nykyään monet muut tekijät kuin raaka-aineet. Se on maataloustuotteen hinta. Täten monet tuotteet olisivat meillä kalliimpia kuin muualla, vaikkei maatalous saisi minkäänlaista korvausta tuotannon hyväksi tekemästään työstä. Julkisuudessa leikitään silloin tällöin ajatuksella, kuinka paljon elintarvikkeemme halpenisivat, jos kaikki kaupan esteet poistettaisiin. Suurten tuottajamaiden Gattissa ajamat tavoitteet, siis kaupan esteiden täydellinen poistaminen, johtaisi ainakin aluksi Suomessa hintojen jonkin asteiseen halpenemiseen, kun tavaraa ruvettaisiin tuomaan ulkoa. Mutta markkinalouden raakoihin lakeihin perustuva kilpailu lopettaisi samanaikaisesti tai ainakin vähentäisi tuotantoa niin meiltä kuin muualtakin. Joidenkin vuosien kulluttua nämä suuret tuottajamaat ja ylikansalliset elintarvikeyritykset hallitsisivat markkinoita ja hallitsisivat hintoja. Tämä ei ole sen enempää Suomen kuin esimerkiksi kehitysmaiden näkökulmasta toivottava tulevaisuus.

Geneven sopimustekstiin kirjattiin myös muita ei-kaupallisia tekijöitä kuin elintarvikeomavaraisuus, tekijöitä jotka on otettava eri maiden kohdalla huomioon. Meillä tällaisia ovat laajan maamme asuttuna pitäminen ja monet yhteiskunnalliset näkökohdat, myös suomalaisen kulttuurimaiseman säilyttäminen. Näillä perusteilla uskon Suomen saavuttavan kansainvälisissä yhteyksissä sellaiset lopputulokset, että voimme kehittää maatalouttamme niiden tavoitteiden mukaisesti, jotka olemme yhteisesti asettaneet. Meillä ei kuitenkaan ole varaa yrittää viitata kintaalla kansainvälisille sopimuksille, kuten silloin tällöin julkisuudessa esitetään.

Siihen me olemme aivan liian pieni ja aivan liian paljon ulkomaankaupasta riippuvainen maa. Toisaalta pidän vääränä sitä, että yritetään käyttää keskeneräisiä neuvotteluja aseena sisäpolitiikassa maatalousasioista päätettäessä.

Genevessä sovittiin, ettei minkään maan tarvitse muuttaa lainsäädäntöään päätettyjen lyhyen tähtäimen toimenpiteiden toteuttamiseksi. Kun meidän maataloustulolakimme menee umpeen kuluvan vuoden lopussa, on hallitus katsonut, että uusi laki voidaan säätää kansainväliset näkökohdat huomioon ottaen vähintään samanlaisena, sanottakoon, että Gattista päin katsottuna vähintään samanlaisena. Nyt esitetty lakiesitys lähtee tästä lähtökohdasta, joten sen käsittelyssä ei tarvitse ottaa huomioon minkäänlaisia spekulatioita siitä, mitä joko tämän vuoden lopulla tai paremminkin ensi vuoden lopulla mahdollisesti tullaan päättämään.

Ed. Vistbacka: Herra puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle nyt esityksen uudeksi maataloustulolaki. Laki säätelee ne perusteet, joiden mukaan valtio ja maataloustuottajain keskusjärjestöt neuvottelevat maataloustuotteiden tavoitehintojen tarkistamisesta sekä valtion varoista maksettavasta tuesta. Kun laki on esitetty viisivuotiseksi, tuntuu siltä kuin oltaisiin pääsemässä pois tähän saakka keskustapuolueen johdolla harjoitetusta tempoillevasta ja lyhytjännitteisestä maatalouspolitiikasta pitkäjänteisempään ja suunnitelmalliseen maatalouspolitiikkaan.

Kuten herra ministeri äsken totesi, hallituksen esitys pohjautuu suurelta osin aikaisempaan voimassa olevaan lakiin. Suuria muutoksia aikaisempaan ei ole havaittavissa. Esitys on lisäksi valmisteltu pitkälti maataloustulolakitoimikunnan esityksen pohjalta. Lain 15 §:ssä säädetään, että mikäli laissa mainittuja kotieläintuotteita tuodaan maahan, maataloustuotteiden osuutta vastaavien tuotteiden vientikustannuksista vähennetään vastaavalla määrällä. Sama koskee myös maahan tuotua viljaa ja sen arvoa. Tältä osin voi mielestäni valitettavana todeta sen, että ns. kliiraus ei olisi enää mahdollista, kuten päättyvässä laissa on ollut, vaikka maataloustulolakitoimikunta tällaista ehdottikin. Mielestäni naudan- ja sianlihan osalta tämä tulisi joka tapauksessa sallia.

Maataloustulolain tavoitteena tulee olla maataloudelle osoitetun tulon jakaminen oikeudenmukaisesti eri tuotantoalojen ja erityyppisten ja -kokoisten viljelmien kesken. SMP:n mielestä

pien- ja perheviljelmien asema ja tulevaisuus tulee lain avulla turvata ja näin varmistaa talonpoikaisiin perheviljelmiin perustuvan maatalouden elinmahdollisuudet. Lisäksi maataloustulolain tavoitteena tulee olla maamme koko maaseudun säilyttäminen elinvoimaisena ja asuttuna sekä oikeudenmukaisen tulotason turvaaminen viljelijäväestöllemme.

Maataloustulolaissa tulee ottaa huomioon järkipäisestä hoidetulta ja viljelijäperheelle täystyöllisyyden antavalta viljelmältä maataloudesta saatu vuositulo ja ammattitaitoisen teollisuustyöntekijän vuositulo sekä huomioiden niiden kehitys myös maatalouden jälkeenjääneisyyden korjaaminen. Olemassa oleva jälkeenjääneisyys tulee SMP:n mielestä korjata käsiteltävänä olevan lain voimassaoloaikana. Tästä jälkeenjääneisyyden korjaamisesta tulee saada tai ainakin tulisi saada meidän mielestämme selkeä maininta lakiin, jottei entisen kaltainen jälkeenjääneisyyskehitys edelleen jatku ja olemassa oleva jälkeenjääneisyys jäisi silloin täysin huomioon ottamatta.

Tällä hetkellä maatalousväestön jälkeenjääneisyys teollisuustyöväestöön nähden on varsin selkeä. Työtuntia kohti laskettu laskennallinen maataloustulo oli vuonna 1987 keskimäärin noin 14,60 markkaa, kun esimerkiksi teollisuudessa miesten keskituntiansio oli samana ajankohtana noin 39 markkaa ja naisten keskituntiansio noin 30 markkaa. Toisin sanoen maatalousväestön ansiotasoa oli noin puolet teollisuusväestön ansiotasosta. Säädettyä maataloustulolain avulla tätä jälkeenjääneisyyttä on pystytävä vähentämään ja samalla on taattava se, ettei teollisuusväestön ansiotasoa edelleenkin karkaa kauemmas maataloudesta elantonsa saavien ansiotasoon verrattuna. Mielestämme ainoa keino tämän asian varmistamiseksi on saada asiasta selkeä maininta maataloustulolakiin.

Maatalouden tuotantokatot tulisi mielestämme asettaa siten, että ne esitettyä selkeämmin ottaisivat huomioon maatalouden tulopolitiikassa maaseudun yleisen kehittämisen tavoitteet. Lisäksi laissa tulisi paremmin huomioida maataloustuotannon kiintiöiden kohdalla pien- ja perheviljelmien tasapainoinen kehittäminen. Laki ei saa edesauttaa pien- ja perheviljelmien tuhoutumista, vaan päinvastoin sen tulee turvata niiden elinkelpoisena pysyminen ja luoda niille edelleen kehittämisen mahdollisuudet.

Vaikka hallituksen esitys on parannettu versio maataloustulolakitoimikunnan mietinnöstä-

kin, niin SMP:n käsityksen mukaan kiintiöiden tulisi olla jonkin verran korkeammat kuin laki-esityksessä ehdotetaan, koska varsinkin maidontuottajat asuvat alueella, missä muunlainen maatalouden tuotanto ei ole riittävän kannattavaa. Lisäksi maidontuotanto on muutenkin pienentynyt odotettua nopeammin, joskin myös kulutus on laskenut. Mutta osittain on jopa vaarana se, että maassa on ehkä pian maitopula.

Mielestäni tulisi hallituksen uudessa esityksessä maidon kaksihintajärjestelmäksi nostaa vapaa kiintiö nykyisestä 30 000 litrasta 50 000 litraan vuodessa. Tällä toimenpiteellä turvattaisiin pien- ja perheviljelmien elinmahdollisuudet. Mielestämme pienet tilat eivät aiheuta maassamme varsinaista ylituotantoa, mutta sen sijaan ne työllistävät suuren joukon ihmisiä haja-asutusalueilla, missä muita työpaikkoja ei liiemmälti ole.

Sian- ja naudanlihan osalta hallituksen esityksessä olevat rajat ovat mielestämme aivan liian alhaisia — aivan-sana on ehkä liikaa, koska siinä puhutaan muutamasta miljoonasta kilosta — lähinnä sen johdosta, että nykyisinkin jo joudutaan tuomaan naudanlihaa ja osin myös sianlihaa maahan. SMP katsoo, että naudanlihan tuotannon omavaraisuuden säilyttämiseksi valtiovallan on riittävästi tehostettava toimenpiteitään, joilla turvataan kotimaisen naudanlihan riittävyys jatkossakin. — Tähän puutun vielä myöhemmin.

Lähivuosina tapahtuvan ylimääräisen peltoalan kasvun takia tulee varsinkin rehuviljan ylijäämä lisääntymään huomattavasti. Tämän takia ylimääräisen peltoalan poistamistoimenpiteiden yhteydessä on turvattava peltoviljelystä luopuvien viljelijöiden asema esimerkiksi hinta-, vero- ja tulopolitiikalla sekä aluepoliittisin erityistoimin. Peltoalan lopullisen maataloustuotannosta poistamisen vaihtoehtona tulee kuitenkin selvittää ylimääräisen peltoalan käyttö vaihtoehtoiseen ja luonnonmukaiseen tuotantoon. Mielestämme maatalouden tuotannon tasapainottamistoimenpiteisiin ehdotettu rahamäärä on oikean suuntainen, mutta ehkä jonkin verran riittämätön.

Hallituksen esityksessä ei mielestämme ole riittävästi huomioitu maatalouden tuotantopolitiikan järjeistämistä. Vaikka maatalouspolitiikan tempoilevuudesta ollaankin pääsemässä pitkäjänteisemmälle linjalle, tulee maatalouspolitiikkaa edelleenkin kehittää nykyistä suunnitelmallisemmaksi ja kauaskantoisem-

maksi. Tempoilevaisuus on aiheuttanut viljelijäväestölle virheinvestointeja ja henkistä epävarmuutta.

Herra puhemies! Lakiesityksessä ei ole selkeää mainintaa siitä, kuinka säästävät vientitukivarat tultaisiin käyttämään. Lakiin tulisikin ehdottomasti liittää säästävien vientitukivarojen käyttäminen täysimääräisinä maatalouden ja maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan kehittämiseen. Edellä mainituilla varoilla voidaan omalta osaltaan turvata maatalouden ja maaseudun elinkelpoisena pitäminen ja elinkeinorakenteellinen kehittäminen.

Tuotantokattoja ei mielestämme voida asettaa yksinomaan tasapainottamisen turvaamisen perusteella, sillä liian jyrkillä ja alhaisilla tuotantokatoilla on lisäksi mm. tuhoisia alue- ja yhteiskuntapoliittisia vaikutuksia. Tuotantokattoja määriteltäessä tulee ottaa huomioon myös eri tuotteiden tuotannossa tapahtuva luontainen kausivaihtelu sekä kotimainen kysyntä ja kulutus. Valtiovallan tulee mielestämme kantaa vastuu normaalin kotimaisen kulutuksen ylittävästä tuotannosta silloin, kun se johtuu pääasiallisesti kausivaihtelusta ja kotimaisten elintarvikkeiden saannin varmistamisesta kriisiaikojen varalta.

Arvoisa puhemies! Sitten joitakin huomioita toisesta esittelyssä olevasta hallituksen esityksestä, jota käsitellään yhdessä maataloustulolakisityksen kanssa, eli hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kotieläintuotannon ohjaamisesta eräissä tapauksissa annetun lain muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan jatkettavaksi pääosin voimassa olevaa lakia vuoden 1991 loppuun saakka sekä lakiin sisältyvien väliaikaisten lupien myöntämisrajoituksia vuoden 1990 loppuun saakka.

Esitykseen sisältyy myös eräitä helpotuksia, jotka ovat mielestämme oikean suuntaisia. Nämä uudet helpotukset ovat käsityksemme mukaan osoitus siitä tempoilevasta maatalouspolitiikasta, jota tässä maassa on edellisten maa- ja metsätalousministerien johdolla harjoitettu. On luotu erilaisia rajoitus- ja kiintiöjärjestelmiä, joiden tuloksena pienten tilojen lukumäärä on onnistuneesti saatu pienenemään ja siten omalta osaltaan onnistuttu autioittamaan maaseutua eri puolilla maata. Voi kysyä, ketä-hän tässä pitäisi sormella osoittaa. Jääköön osoittamatta ja sanomatta, koska me kaikki sen kuitenkin tiedämme. (Ed. Saari: SMP:hän on ollut sekä viime että nykyisessä hallitukses-

sa!) — Valitettavasti, ed. Saari, meillä ei ole ollut maa- ja metsätalousministeriä. Ehkä on ollut keskustapuolueella nämä viime vuosikymmenetkin ja jopa valtiovarainministeriö, josta rahaa tulee.

Maidon kaksihintalakeja koskevilla säännöksillä on ollut tuhoisin vaikutus maaseudulle, nimenomaan syrjäseuduille. Kuten äsken jo totesin, jostakin käsittämättömästä syystä vapaan kiintiön raja pudotettiin niinkin alas kuin 30 000 litraan. Jokainen, joka vähänkään tuntee maataloutta, ymmärtää, että sellaisella tuotantomäärällä ei pysty kukaan elättämään perhettään edes kohtuudella. Tämän seurauksena on siten onnistuttu lopettamaan tiloja myös maitopuolella. SMP on koko ajan ollut vaatimassa vapaan kiintiön nostamista ainakin 50 000 litraan vuodessa. Tällä tuotantomäärällä viljelijäperhe pystyisi tulemaan edes siedettävästi toimeen, kun siinä rinnalla pystyy kasvattamaan lihakarjaa.

Arvoisa puhemies! Toivon todella, että ministeri Pohjala saisi myös valmiiksi sellaisen maidon kaksihintajärjestelmää koskevan lakimuutosehdotuksen ensi vuodelle, jossa vapaa tuotantokiintiöraja nostettaisiin edellä mainittuun 50 000 litraan. Tällä toimenpiteellä saataisiin käsitykseni mukaan lopetettua tai ainakin hidastettua se karmea tilojen "tappaminen" ja maaseudun autioittaminen, joka keskustapuolueen "ansioikkaan" toiminnan johdosta on aikoinaan saatu alkuun. Tempoilevan maatalouspolitiikan ansiosta esimerkiksi naudanlihan osalta ollaan siinä tilanteessa, että maassa on jopa pulaa omassa maassa tuotetusta naudanlihasta, joten sitä pitää tuoda ulkomailta. Mielestäni todella "järkevää" toimintaa!

Onneksi hallitus on puuttunut tähän kahdella päätöksellään tänä vuonna. Naudanlihan tuotantopalkkioita on nostettu painavimpiin painoluokkiin kuuluvien eläinten osalta. Tässä päätöksessä on vain se ongelma, että painoluokat ovat niin korkealla, että kaikki eläimet eivät edes kasva niin painaviksi. Silloin joillekin eläinten kasvattajille ei tule kuin tappiota, kun eläin ei kasva vaadittuun kokoon, vaikka kuinka ruokkisi erilaisilla rehuilla.

Lisäksi tiukka raja tuotantopalkkion maksamiseen voi aiheuttaa arvaamattomia seurauksia viljelijälle. Jos satut myymään eläimen, kun se on muutaman kilon alle asetetun rajan, niin silloin et saakaan päätöksen mukaista tuotantopalkkiota. Päätöstä tulisikin mielestäni tältä osin tarkistaa.

Tuotantopalkkio ei myöskään auta naudanlihan tuotantoon, jos maassa ei ole vasikoita, joita kasvatetaan. Tilanne saattaa pian johtaa siihen, että jostakin ulkoa tuodaan tänne vasikoita, joita sitten täällä yritetään kasvattaa. Ei sekään olisi kovin järkevää, ja siinäkin saattaisi piillä monia vaaratekijöitä.

Onneksi hallitus on tehnyt päätöksen, jolla itseuudistuvaa naudanlihan tuotantoa pyritään tehostamaan myös siten, että maksetaan emolehmäpalkkiota sopimuksen tehneille viljelijöille. Viimeisin hallituksen päätös lupaa 1 500 markan vuotuisen palkkion emolehmästä, jonka maito käytetään yksinomaan vasikoiden ruokintaan. Asiassa kävi vain niin, kuten yleensä tilanne on, eli emolehmäpalkkioihin varatut määrärahat loppuivat kättelyssä, eivätkä ne riittä edes huhtikuussa jätettyihin hakemuksiin. Näin olen kuullut.

Maa- ja metsätalousministerin tulisikin pikaisesti tehdä esitys kyseisten määrärahojen lisäämisestä, jotta kaikille halukaille sopimuksen tekeville viljelijöille voidaan maksaa sanottu palkkio. Muuten nyt esittelyssä olevalta hallituksen esitykseltä putoaa mielestäni pohja pois. Esityksessähän esitetään, että emolehmät ja niiden alle kahdeksan kuukauden ikäiset vasikat vapautuvat kokonaan lupalain piiristä. Tilanetta pitää kuitenkin mielestäni seurata tarkoin, että kaikki halukkaat pien- ja perhevilmelijät saavat tehdä sopimuksen. Vaarana tietenkin saattaa olla, että jotkut suuret tuotantoyritykset lähtevät keinottelemaan tällä tuotannolla.

Sianlihan tuotannossa on ollut myös havaittavissa määrätynlaista tempoilua. Kun sianlihan tuotantoon on myönnetty lisälupia, niin sen seurauksena on ollut ajoittaista pulaa porsasmarkkinoilla. Tältä osin esitys on oikean suuntainen. Siinähan esitetään, että lakia voitaisiin muuttaa siten, että lupien väliaikaisten myöntämisrajoitusten estämättä lupia voitaisiin myöntää nykyisten poikkeusten lisäksi enintään 20 emakon pitämiseen. Samalla yhtä emakkoa kohti saataisiin tilalla pitää yksi yli 12 viikon ikäinen sika.

Arvoisa puhemies! Lakiehdotuksessa esitetään eräitä korjauksia rangaistussäännöksiin. Kuten edellä olen jo todennut, on maatalouspolitiikkaa harjoitettu tässä maassa todella lyhytjännitteisesti. Jatkuvasti on tehty muutoksia voimassa oleviin lakeihin, on asetettu erilaisia kattoja, ja sitten vielä on säädetty pykälät, joissa säädetään rangaistukset esimerkiksi joidenkin rajoitusten rikkomisesta. Tämä on käytän-

nössä johtanut eräiden viljelijöiden kohdalla jopa kohtuuttomuuksiin. Usein rikkomuksiin on ollut syynä jopa suoranainen tietämättömyys jatkuvista lainmuutoksista johtuen, kun niistä ei ole edes riittävästi tiedotettu. Nyt ehdotetaan, että vähäisten tai anteeksi annettavasta huomaamattomuudesta johtuneiden rikkomusten kohdalla maatilahallituksella olisi valta harvita rikkomusten syytteen ilmoittamatta jättämistä. Tämä koskisi tapauksia, joissa rikkomusta kokonaisuutena on pidettävä vähäisenä. Tämä on mielestäni järkevää joka suhteessa.

Mutta hieman arveluttavana pidän lakiehdotuksen perusteluissa olevaa mainintaa siitä, että tämä sama koskisi myös sellaisia rikkomuksia, joiden on katsottava johtuvan laissa tarkoitettun luvan tai oikeuden epätietoisuudesta. Tältä osin käytäntöä tuskin koskaan saadaan sellaiseksi, että viljelijäväestöä kohdeltaisiin tasavertaisesti. Tätä ainakin epäilen, sillä tähän antaa kyllä juristeille lisätyötä, mutta tuskin uutta lakia säädettäessä tätä voidaan pitää minään kriteerinä, vaikka kyllä tietenkin juristikin kieltäjä töitä tarvitsevat. Tällaista perustetta syyttämättä jättämiselle tulisi mielestäni käyttää, jos sitä halutaan välttämättä käyttää, sangen varovaisesti, sillä muuten olemme siinä tilanteessa, että aina voidaan väittää, että en tiennyt voimassa olevan lain säännöksistä mitään. Sehän ei ole ainakaan tällä hetkellä vielä Suomessa olevan oikeuskäytännön mukaista.

Ed. Vihriälä: Herra puhemies! Ed. Vistbackan arvostelut keskustaa kohtaan voidaan jättää omaan arvoonsa ja todeta, että tosiaan vaalikaudella 1983—87 myös SMP oli kantamassa täyttä vastuuta ja taitaa kantaa nytkin, (Ed. Vistbacka: Ei ollut maatalousministeriä!), mutta ei aina näistä puheista päätellen kannan niin vastuuta maan hallituksessa harjoitetusta maatalouspolitiikasta.

Mitä ed. Vistbackan näkemykseen tulee siitä, että lihanaudat eivät kasva riittävän suuriksi, niin kyllä ne kasvavat, jos vain on ruokaa ja apetta näille eläimille antaa. Ehkä ed. Vistbackan olisi tämäkin syytä muistaa.

Herra puhemies! Vuosi 1988 oli Elävä maaseutu-teemavuosi. Puhuttiin paljon ja kirjoitettiin paljon elävästä maaseudusta. Maataloustulolakia valmisteli toimikunta. Toimikunnan ehdotuksen sekä maatalous 2000 -komiteanmietinnön pohjalta on nyt hallituksen viisivuotinen maataloustulolakiesitys annettu eduskunnalle. Maatalous, metsätalous ja metsäteollisuus muodostavat elävän

maaseudun rungon. Kotieläintuotannon rajoitustoimenpiteet, kiintiöt ja lupajärjestelmät ovat autioittamassa maaseutua. Autioituminen on kiihtynyt tämän hallituksen aikana.

Jatkuva tunnepitoinen ja sekava sanasota ruoan hinnasta on luonut myös maaseudulle masentavan mielialan. Keskustelussa on soinnut taustamusiikkina vahvasti myös maatalouden tukijärjestelmien täydellinen poistaminen. Tietty piirit yhteiskunnassamme ovat järjestelmällisesti luoneet ilmapiiriä, jossa maataloutta ei arvosteta, ja tämä näkyy erityisesti tänään nuorten viljelijöiden suhtautumisessa viljelijän ammattiin. Nuori viljelijäperhe tuntee itsensä hylätyksi tämän päivän citykulttuurin palvonassa. Tätä citykulttuurin palvontaa nykyinen punamustahallitus määrätietoisesti tukee.

Maaseudun kohtalo ei voi olla sidottu vain maatalouden kehitykseen, mutta maaseudun elävyyden kannalta on välttämätöntä, että perusmaataloudelle luodaan toimintaedellytykset. Viljelijäväestön kannalta on ehdottoman tärkeää, että perusturvana on toimiva maataloustulolaki. Nyt annettu maataloustulolakesitys on neuvottelulaki, ja tämä antaa mahdollisuuden viljelijäväestön tulotasokysymysten ratkaisemiseen valtiovallan ja tuottajajärjestön kesken. Toivottavaa on, että tämä lakiesitys antaisi mahdollisuuden myös kohottaa oikeudenmukaisella tavalla viljelijäväestön nykyisiin niin heikkoa tulotasoa. Valitettavasti tässä laissa kysymys viljelijäväestön tulotason kehittämistavoitteista ja keinoista jää auki ja ongelmat ovat silloin suuret, kun Gatt-neuvotteluissa päästään ratkaisuun, jolla hinta- ja tukitasoja jäädytetään. Maatalouden tuotantokustannukset korvataan täysimääräisinä, mutta aluetuen ja pinta-alalisen kehittäminen on jätetty neuvottelun varaisiksi.

Julkisuudessa on paljon puhuttu siitä, että viisivuotinen laki on erinomainen. On totta, että viisivuotinen laki tuo pitkäjännitteisyyttä maatalouspolitiikkaan ja antaa mahdollisuuden aikaisempaa pitempiin linjanvetoihin sekä tuotantopolitiikassa että ohjausjärjestelmissä, mutta se ei suinkaan lisää rahavirtojen tuloa maatalouteen ja maaseudulle. Päinvastoin tuotantokattopykälät ovat tiukat maatalouden kannalta. Kotieläintuotteiden alhaiset katot eivät anna mahdollisuutta väljentää tilakohtaisia kiintiöitä, mikä olisi välttämätöntä tulotason kehittämisen kannalta. Laki antaa varmuuden maataloustuotannon markkinoinnista, mutta maatalouden markkinointivastuu kasvaa 700

miljoonaan markkaan. Valtion vastuun enimmäismäärä vientikustannuksista tulee olemaan 1,6 miljardia markkaa lakiehdotuksen viimeisenä vuotena, kun maataloustulotoimikunnassa MTK piti tärkeänä, että tämä olisi 2,2 miljardin markan tasossa.

Maatalouteen nihkeästi suhtautuvat voimat voittivat hallituksessa, kun tuotantokatot määrättiin. Hallitus oli näistä linjoista yksimielinen. Tämä on syytä todeta. Yllättävää oli erityisesti se, että maitotuotteissa maatalous vastaa tuotantokatoista riippumatta 3 miljoonan voikilon viennistä joka vuosi. Kustannuksina maataloudelle tämä tekee noin 70—75 miljoonaa markkaa vuodessa.

Naudanlihan, sianlihan ja kananmunien osalta maataloustuottajat vastaavat näiden tuotteiden viennistä aina vähintään 10 prosentin osuudella ja markkinointivastuu nousee portaittain 10 prosentista aina 100 prosenttiin asti vientimäärästä riippuen. Outoa on myös se, kuten täällä on jo useaan kertaan todettu, että naudanlihan ja sianlihan vientiä ei voida ”kliirata” keskenään vaan kummankin vientivastuu määräytyy erikseen. Tilanteessa, jossa naudanlihaa tuodaan, olisi ollut välttämätöntä, että lihan vientitarvetta olisi tarkasteltu kokonaisuudessaan.

Myös viljan tuotantokatto on erittäin tiukka. Se merkitsee sitä, että viljelijät jatkossa joutuvat osallistumaan viljaylijäämien vientiin, ja tämä tulee merkittävästi heikentämään viljanviljelyn kannattavuutta maassamme.

Tuotantokatot keskeisten kotieläintuotteiden kohdalta ovat ankarat. Maidon tuotantokatot tulevat merkitsemään sitä, että tuotanto syvällä maaseudulla tulee voimakkaasti supistumaan. Useissa tutkimuksissa on yhtäpitävästi todettu, että maidon tuotannon omavaraisuuden tulee olla vähintään 115 prosenttia, jotta kotimainen kulutus pystytään kaikkina vuodenaikoina hoitamaan. Kulutuksen koostumuksen perusteella on selvää, että nimenomaan maitovalkuainen on minimitekijä ja omavaraisuus on määritettävän mukaan. Maitomäärä on supistunut vuoden 1983 jälkeen yli 400 miljoonalla litralla. Viime vuonna tuotanto aleni noin 6 prosenttia. Tänä vuonna maidon tuotannon ennakoidaan alittavan maataloustulolain tuotannonohjaustavoitteen noin 150 miljoonalla litralla. Samalla myös omavaraisuusaste uhkaa pudota reippaasti alle 118 prosentin, jota kausivaihtelu ja muut maito- huoltoon liittyvät tekijät edellyttäisivät, jotta maito- huolto pelaisi tälläkin hetkellä.

Lisäkiintiöitäkin jaetaan tänä vuonna vain 52

miljoonaa litraa. Tästä määrästä huomattava osa menee viimevuotisten rästien hoitamiseen. Kun ed. Vistbacka esitti vapaata kiintiötä 50 000 litraan, sopii todeta, että se on aivan liian pieni elinkelpoisen tilan kannalta. Kovin mielelläni kannattaisin edes sitä, että se saadaan nostettua 50 000 litraan, mutta 60 000 litraa olisi huomattavasti parempi ja toisi apua todella monelle perhe- ja pienviljelmälle, mistä ed. Vistbacka mainitsi.

Herra puhemies! Uudessa maataloustulolakisityksessä näkyy nykyhallituksen poliittinen linja. Lain keskeinen sanoma on kotimaisen maataloustuotannon supistaminen, rajoittaminen ja maaseudun elinvoiman ehdyttäminen. Tämä on uutta poliittista kulttuuria, rakenneuudistusta, johon määrätietoisesti hallitus pyrkii. Laissa olevat tiukat tuotantokatot vievät rahaa maaseudulta. Laki ei anna myöskään riittäviä mahdollisuuksia tuotantorakenteen järkevälle kehitykselle eikä takeita siitä, että tuottavuutta voitaisiin oikealla tavalla edistää maatalouden sisällä.

Kotieläintuotannon ohjaamislain muutoksityksessä on myönteisiä näkökohtia naudanlihan tuotannon lisäämiseksi ja myös porsastuotannon edistämiseksi. Viljelijöiden markkinointivastuu kasvaa huomattavasti, ja jo vuonna 1994, kuten aikaisemmin totesin, se on yli 700 miljoonaa markkaa. Sopiikin kysyä ja ihmetellä: Onko järjen voitosta, kun tätä sanaa on käytetty maataloustulolain synnyn yhteydessä, maksettu liian kova hinta, ja voidaanko näillä tuotantokatoilla turvata riittävä maatilojen määrä tässä maassa?

Hallituksen taholta on toistuvasti viitattu myös niihin uhkakuihin, joita maataloustuotteiden maailman laajuisella kysynnän ja tarjonnan tasapainolla tällä hetkellä on olemassa. On syytä muistaa, että maataloustuotteiden parantunut kansainvälinen markkinatilanne näkyy jo selvästi kohonneina hintoina niin viljan kuin kotieläintuotteidenkin osalta. Maataloustuotteiden maailmanmarkkinoiden tasapainottumista on selitetty viime vuoden poikkeuksellisilla sääolosuhteilla ja tätä kautta alentuneella maataloustuotteiden tarjonnalla. Kukaan ei kuitenkaan pysty varmuudella sanomaan, millaisia maailman maataloustuotantoa rajoittavia tekijöitä joudutaan ottamaan huomioon keskipitkällä ja varsinkin pitkällä aikavälillä. Euroopan yhteisön maissa maidon tuotanto on selvästi supistunut, samoin Pohjoismaissa, mutta sen sijaan suuret tuottajamaat, kuten Yhdysvallat,

Kanada ja Uusi Seelanti, ovat kasvattaneet maidon tuotantoaan viime vuoden aikanakin keskimäärin 2—4 prosenttia.

Herra puhemies! Ed. Pulliainen puhui jo maailman laajuisista elintarvikemarkkinoista, ja on syytä asiaan myös tässä esittelykeskustelussa puuttua ja todeta, että pitkän aikavälin tilanne elintarvikemarkkinoilla näyttää kuitenkin toisenlaiselta kuin hallituksen kaavailema linja on. Väistämätön tosiasia on mm. se, että maapallon väestö lisääntyy miljardilla hengellä 10—12 vuoden välein. Ravinnon tarve kasvaa nopeammin kuin väestö keskimäärin, koska kulutus henkeä kohden edelleen nousee. Maataloustuotannon pitäisi näin ollen kasvaa noin 3 prosenttia vuodessa. Koska viljelyalan laajentuminen on pysähtymässä, tuotannon lisäkasvu on saatava lähes kokonaan tuottavuutta nostamalla. Tämä merkitsee hehtaarisatojen kasvua ja lisääntyvää kotieläintuotantoa. Viime vuosina on paljon keskusteltu tuottavuuden nostamisen raajoituksista ja mahdollisuuksista.

Tuottavuuden nousu perustui aina 1970-luvulle saakka etupäässä tuotantoteknologian kehitykseen ja lisääntyviin ostopanoksiin, kuten lannoitteisiin ja torjunta-aineisiin. Tänäpäin katset ovat kääntyneet bioteknologiaan ja geenitekniikkaan, joiden avulla tuotannon kasvua ja laatua uskotaan voitavan tuntuvasti kohottaa ja parantaa.

Tällä vuosikymmenellä maataloustuotannon ja kansainvälisen elintarvikekysymyksen keskeisimmäksi pitkän aikavälin uhkatekijäksi näyttää muodostuvan ympäristön muutos. Aivan viime vuosina eri maiden asiantuntijat ovat tulleet yksimielisiksi siitä, että ihmisen vaikutus ilmakehään aiheuttaa ns. kasvihuoneilmaston eli ilman keskimääräisen lämpötilan jatkuvan nousun. Asiantuntijoiden arviot lämpötilan kohoamisesta vaihtelevat 0,5—4 asteeseen vuoteen 2030 mennessä. Mikäli asiantuntijoiden ennusteet pitävät paikkansa, kuten todennäköisimmältä näyttää, ilmaston muutoksilla tulee olemaan käänteentekevä vaikutus maataloustuotteiden kansainväliseen markkinointiin.

Ilmaston lämpenemisen uskotaan lisäävän kuivuutta maapallon keskiväylähykkeellä ja saateisuutta korkeimmilla leveysasteilla. Pohjoisella pallonpuoliskolla tämä merkitsisi Yhdysvaltojen etelä- ja keskiosien, Välimeren maiden sekä Keski-Aasian aroalueiden kuivumista edelleen. Tämä aiheuttaisi suuria muutoksia viljan tuotantoon maapallolla. Nykyiset vilja-aitat sijaitsevat kyseisillä alueilla. Tuotannon epävar-

muustekijöiden vuoksi eri maat joutunevat tulevaisuudessa huolehtimaan väestönsä ravinnon tarpeen tyydyttämisestä omin voimin, kuten tähänkin saakka. Nämä näkökohdat olisi syytä myös Gattin piirissä muistaa, kun puhutaan vahvasti maataloustuotteiden kaupan vapauttamisesta ja kun päätöksiä tässä suhteessa tehdään.

Herra puhemies! Hallitus on luvannut ja hallituksen tarkoitus on — alleviivaan esillä olevaa lakiesitystä ja sen perusteluja — yleisperustelujen mukaan käyttää vientituen supistumisesta säästyvät varat maaseudun kaikinpuoliseen kehittämiseen. Valitettavasti tähän saakka näin ei ole käynyt. Lupaukset on tässä suhteessa petetty. Viime vuonna säästyi noin 400 miljoonaa markkaa vientitukivaroja, mutta näitä ei suinkaan kohdennettu maaseudun muiden elinkeinojen kehittämiseen. Maatilatalouden kehittämishastan varat supistuivat, kuivatusmäärärahat vähenivät, metsänparannusvaroja on leikattu, ja tätä luetteloa voisi jatkaa.

Hallituksen harjoittama maa- ja metsätalouspolitiikka ja nyt annettu uusi maataloustulolakesitys eivät taistele riittävästi elävän maaseudun puolesta. Vastuun esityksestä kantaa koko hallitus, mutta erityisesti on syytä todeta se, että suurin porvarillinen hallituspuolue, kokoomus, jolla on asiantuntevia maatalousedustajia, ei mielestäni ole riittävästi taistellut talonpoikien puolesta, kun tämä esitys on annettu. Hallitus näyttää antautuvan perinteisten maataloustuotteiden vientimaiden Gattissa esittämiin kauppapoliittisiin vaatimuksiin, jotka tähtäävät tuotannon keskittämiseen parhaisiin tuotantomaihin vaikeimmissa olosuhteissa toimivien maiden maatalouden kustannuksella. Tämä hallituksen arvio voi osoittautua vahvaksi virhesuuntaukseksi. Keskustan eduskuntaryhmä ei voi sellaisenaan hyväksyä eduskuntaan tuotua maataloustulolakesitystä vaan tulee tekemään rinnakkaisaloitteen, jossa pyrimme korjaamaan tärkeimmät epäkohdat, jotka tässä lakiesityksessä ovat.

Talonpoikaisväestö on kaikkialla kehittyneissä maissa ja niin myös Suomessa tänään niin pieni väestöryhmä, että siihen olennaisesti vaikuttavia lakeja ja sääntöjä tehdään usein sitä kuulematta. Viljelijät ovatkin menettämässä vaikutusmahdollisuutensa elinolosuhteita koskeviin poliittisiin ratkaisuihin, ja tämä henki valitettavasti näkyy myös esillä olevassa maataloustulolakesityksessä. Kotimaista tuotantoa supistetaan, viljelijän vastuuta lisätään, toimenpiteet eivät vahvista maaseudun elinvoimaa.

Ed. Perho (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ymmärrän kovasti hyvin sen asian, että opposition edustajalla on oikeus ja velvollisuus arvostella hallituksen esityksiä, mutta jokin sopivaisuuden raja tietysti olisi hyvin toivottavaa. Minusta ed. Vihriälä kyllä sen ylitti erittäin monessa kohdoin syyttämällä hallitusta tarkoituksellisesta maaseudun autioittamisesta ja kurjistamisesta.

Palautan vain ed. Vihriälän mieleen, että tämä laki on hyvin saman suuntainen kuin nyt voimassa oleva, keskustapuolueen hallitusvastuun aikana luotu laki. Kehitys on kyllä lähtenyt silloin liikkeelle maaseudun autioittamiselle, ja sitä ovat vielä vauhdittaneet kaksi heikkoa satovuotta, jotka ovat tämän hallituksen aikana sattuneet peräjälkeen.

Mitä tulee maaseudun muitten elinkeinojen tukemiseen ja maaseudun elävöittämiseen, valitettavasti säästyneistä varoista suurin osa on tarvinnut käyttää heikkojen satovuosien vahinkojen korjaamiseen ja korvaamiseen. Jopa keskustapuolueen taholta on todettu, että korvaukset ovat olleet kyllä mahdollisimman hyvät.

Ilmettelen, että ed. Vihriälä syyttää hallitusta epätoivon kylväjäksi maaseudulla. Olen henkilökohtaisesti monesti todennut, että ensimmäinen ja suurin epätoivon kylväjä maaseudulla on kyllä keskustapuolue, ja ihmetellyt tältäkin paikalta, mitä keskustapuolue hyötyy siitä, että se pää-äänestäjäkuntansa tällaiseen epätoivon mielialaan lietsoo ja tällä tavalla karkottaa ja autioittaa maaseutua omalta osaltaan erittäin tehokkaasti.

Ed. Valli (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vihriälä voi onnitella siitä, että hän onnistui elvyttämään aidosti suomalaisen itku- ja valitusvirsiaperinteen, joka nyt kohdistui juuri maaseutuun. Olisi mielestäni ollut hyvinkin aiheellista kuulla myös ne rinnakkaislakiesitykseen kaavailut vaihtoehdot, jotta olisimme jo tässä lähete keskustelun aikana voineet käydä keskustelua siitä, missä määrin ne ovat realistisia, missä määrin ne soveltuvat tähän markkinatilanteeseen, missä määrin ne soveltuvat tähän ulkomaankaupan, maatalouskaupan muutuneeseen tilanteeseen ja myös miten ne soveltuvat tähän aluepoliittiseen tilanteeseen. Silloin olisi saatu jäntevyyttä myös lähete keskusteluun.

Ed. Vihriälä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Voin ilmoittaa, että rinnakkaisla-

kialoite tullaan ensi viikolla jättämään, ja siinä yhteydessä myös ed. Valli voi sitten nähdä ne pykälät ja käydä niistä keskustelua.

Ed. Westerlund: Herr talman! Niin, vaikka tässä lakiesityksessä on eräitä puutteita, joita tulen koskettelemaan, on kuitenkin esitettävä myös kiitokset maa- ja metsätalousministeri Pohjalalle, koska hän sattuu istumaan täällä — kyllä hän istuu aika usein silloin, kun hänen alueensa lakiesityksiä annetaan. Hän on joka tapauksessa, olen aivan varma siitä, tehnyt parhaansa. Meidän on muistettava, että maatalousministerin asema nykyhallituksessa ei kyllä varmasti ole kovin helppo. Todettakoon nyt tämä, kuitenkin.

Som en positiv sida av några, jag skall nämna dem först, visavi propositionen till ny prislag för lantbruket är framför allt att lagen är fem-årig. Den ger ett visst andrum i en situation, i en tid, som man kan kalla lantbrukets svåra brytningstid, och det är viktigt.

Sedan har vi också vissa andra frågor som har beaktats i positiv mening. Bl.a. är det det att vi för balansering och styrning av lantbruksproduktionen har ett anslag som under de första åren uppgår till 550 miljoner mark på årsnivå för att sedan sjunka till 500 miljoner mark under den sista perioden.

Om också lagförslaget till sina huvuddrag är likt det gamla i många avseenden så innehåller det också vissa nya element som är mindre bra.

Jag skulle särskilt vilja ta fasta på Kommitté 2000 och de målsättningar och förslag som framställdes då kommittébetänkandet såg dagens ljus. Jag tror knappast någon hade kunnat föreställa sig vid den tidpunkten att produktionen skulle sjunka så snabbt som den har gjort, inte minst på animaliesidan. Och mot den bakgrunden sett tycker jag att det är mindre motiverat att ha en så hård gränsdragning för produktionstaken som här har skett. Jag tycker man kunde ha varit mera moderat och förståelsefull gentemot lantbruket i det avseendet. Vi skall komma ihåg att det är första gången man inför en ny princip med avsikt att lantbruket genast i den omedelbara början av exportskedet belastas med en viss procentuell andel av kostnaderna. Ett alldeles speciellt konkret belägg för den här nya linjen är ju bl.a. stadgandet om att oavsett exportvolymens storlek så kommer lantbruket att stå för ett initialansvar för exportkostnaderna för 3 miljoner kg smör. Jag

undrar hur det har gått till att få in ett sådant här moment och vem ... kukahan on keksinytkin tällaisen ajatuksen, sehän ei ole olleenkaan sopusoinnussa koko loogisen ajattelun kanssa...

I praktiken betyder det här faktiskt att lantbruket har fått ett större marknadsföringsansvar än tidigare, samtidigt som produktionen likväl har sjunkit, vilket jag här inledningsvis också nämnde. Vi har ju en behandling att emotse nu efter det att ärendet remitteras härifrån till jord- och skogsbruksutskottet och jag hoppas att man inom detta utskott skall kunna göra enskilda och smidiga ändringar som ur statsfinansiell synpunkt inte har någon som helst betydelse, men som dock skulle upplevas som positiva och meningsfulla.

För att nämna några exempel borde vi nödvändigtvis få in clearingsmöjligheten mellan nöt- och svinkött i exporten så att vi kunde beakta den nettoexport som eventuellt uppstår då vi sammanräknar de här två olika sortimenten med varandra, dvs. den nettoexport som totalt sker med en sammanräknad exportmängd av nöt- och svinkött.

Sedan har vi spannmålets produktionstak. Det kan man väl nog säga att om åren är normala och goda, som vi hoppas att de skall bli efter de här bekymmersamma åren vi har haft, så kommer de här taken otvivelaktigt att ligga på en alltför låg nivå. Men här finns en möjlighet och ett sätt att sköta den här frågan som man också borde beakta. Jag hoppas att man i jord- och skogsbruksutskottet skulle komma med ett uttalande i frågan. Vi borde bygga upp en större upplagringskapacitet för spannmål. Vi har tråkiga exempel från tidigare år med växelvis export och växelvis import och det här är varken klokt eller väl motiverat. Kostnaderna för landet som helhet och inte minst för lantbruket blir oskäligt höga alldeles i onödan. Med andra ord, här skulle vi kunna sköta den här frågan på ett för alla parter betydligt bättre sätt genom att tillse att upplagringskapaciteten för spannmål avsevärt förstoras från nuvarande nivå, inte bara inom ramen för statens spannmålsförråd utan också för centralaffärernas vidkommande, genom samarbetsavtal med dem och inte minst för gårdsbruket också, så tror jag att man kunde skapa en rätt hygglig lagerkapacitet.

Ja, sedan har vi en synpunkt som jag också ville beakta och det är det här med en rättvis inkomstutveckling. Vad är det då för något? Det är här som problemen kommer in i bilden. Det

är något diffust det här. I första hand förefaller det riktigt och bra, det är det ju naturligtvis om man beaktar alla synpunkter. Men ofta har det varit på det sättet, att vi har haft ungefär samma formulering tidigare om inkomstutvecklingen. Här har glidningarna för övriga grupper inte beaktats på samma sätt inom lantbruket. Väsentligt skulle i varje fall vara att de förhöjningar av den egentliga arbetsinkomsten som kommer att förverkligas inom lantbruket skulle ske inom ramen för mark- och penninlinjen per timme räknat, och det är inte några större räkneoperationer med tanke på att vi vet lantbrukets totala arbetstimmar på årsnivå, ja de har ju sjunkit, men de ligger väl omkring 400 miljoner för närvarande. På så sätt borde den här förtjänstnivån vad arbetsinkomsten beträffar utvecklas. Jag hoppas att vi i utskottet kan formulera oss mera konkret i den här frågan än bara omfatta en formulering som talar om en rättvis inkomstutveckling... ”oikeudenmukainen tulonkehitys”. Siitä voidaan olla monta mieltä....

Jo, så har vi integrations- och Gatt-sammanhangen som också beaktas i propositionen. Som väl är kan man konstatera att i propositionen dock har tagits fasta på att endast de förändringar som sker i lagstiftningshänseende här i riksdagen behöver beaktas. Och det är riktigt och gott och väl. Det bör i alla fall i integrations- och Gatt-sammanhang understrykas att det bör stå klart för alla parter, såväl för oss här inom detta lands gränser som för vår omvärld att vi också i fortsättningen, och det har understrukits från regeringshåll, skall ha en målsättning som innebär att vi för en självständig lantbrukspolitik och därmed måste vi ju också anlägga de produktionspolitiska synpunkterna. Jag minns att då vi för en tid sedan med jord- och skogsbruksutskottet besökte Mellaneuropa och framför allt EG-länderna, så erfor jag en mycket stor förståelse från deras sida — det var Holland, Västtyskland, Belgien — just med tanke på att vi vill slå vakt om vårt lantbruk så att självförsörjningen också i fortsättningen kan tryggas med de högklassiga livsmedelsprodukter som vi har. Det här var en tanke som också vann gehör på alla håll, man hade förståelse för den alldenstund man också själv har ungefär en liknande principiell synpunkt på den här linjen. Dessutom är man fullt medveten om att vi konkurrerar utgående från alldeles andra betingelser med tanke på klimatet som är så olika om man gör en jämförelse mellan Mellan- och Syd-europa och vårt nordliga karga klimat här. Men

det är just det karga klimatet som i viss mån förklarar den höga kvaliteten på våra livsmedelsprodukter.

Vi bör alltså även framledes producera baslivsmedlen till 100 procent och jag vill understryka att det är av allmänt konsumentintresse. Vi kan på ett helt annat sätt övervaka vår egen livsmedelsproduktion än då det är frågan om importprodukter. Genom olika undersökningar har det också klart framkommit att konsumenterna själva i första hand föredrar de produkter som är producerade här just tack vare att de är bevisligen högklassiga och de är obestrålade och vi har ett köttssortiment som inte innehåller varken hormonpreparat eller andra tilläggspreparat. Det här är någonting som just konsumenterna värdesätter väldigt mycket och de kommer i fortsättningen att värdesätta det ännu mera.

En annan sida som vi måste satsa mera på är att effektivisera kvalitetsundersökningen såväl inom landets gränser av våra egna produkter, det har vi ingenting emot, men framför allt av importprodukterna, de importerade livsmedelsprodukterna. Där måste vi ytterligare intensifiera kvalitetskontrollen.

Ja, herr talman, jag hoppas att utskottet skall kunna enas om enskilda förbättringar, ändringar i lagförslaget, som jag här delvis har berört. Vi har i alla fall anledning att notera de varnings-signaler som under senare tider har märkts inom lantbrukssektorn. Vad beror det på att ett allt mindre antal generationsväxlingar sker, betydligt färre än vad man hade räknat med? Det beror helt enkelt på en viss depression som råder hos den yngre generationen och vi ifrågasätter de framtida ekonomiska förutsättningarna: är de hållbara, bygger de på en hållbar grund med klara målsättningar? Det här är en mycket viktig och allvarlig sak som måste beaktas på alla sätt. Det kan hända att om vi gör fel så är det mycket sannolikt att det sker på bekostnad av morgondagens egen bastrygghet med livsmedel och den tryggheten har vi inte rätt att äventyra.

Muutamia sanoja suomen kielellä näkemyksistä, joita toin esiin. Minähän aloitin näkemyksillä, jotka ovat osittain pitkältikin positiivisia: lain pituus, tuotannon tasoittaminen ja ohjaaminen, siihen myönnetty tai ehdotettu rahat, 550 miljoonaa alkuvuosina. Laskeehan se toki sitten 500 miljoonaan tämän lain voimassaolon loppuvaiheessa.

Mutta koska nyt maatalous 2000 -komitean määritelmät ja ajatukset ovat hyvin pitkälti to-

teutut, mitä tuotantovolyyymiin tulee, niin minus-ta on väärin, että nämä katot on kohdistettu niin kaltoin eräissä mielessä. Toivon myös, että me maa- ja metsätalousvaliokunnassa voisimme saada muutoksia aikaan muun muassa lihatuotteiden clearingissa, tarkoitan siten, että sekä naudan- että sianlihan volyyymi yhteisesti laskettaisiin ja siitä sitten otettaisiin huomioon mahdollinen nettovienti.

Minä huomaan, että lamppu tässä vilkkuu, mutta joka tapauksessa on hyvin tärkeää, että otamme huomioon ne näkemykset, jotka viime aikoina ovat tulleet esiin nimenomaan nuoremassa maanviljelijäpolvessa. Meidän on pakko luoda sellaista maatalouspolitiikkaa, että he myös vastaisuudessa voivat luottaa tulevaisuuteen ja että pitkäjänteisesti voidaan työskennellä. Muuten on olennainen riski, että luomme sellaisen maatalouspolitiikan, että peruselintarviketuotteitamme tuottaminen ei ole varmistettu. Silloin meillä on erittäin vakava tilanne edessämme.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

8) Hallituksen esitys n:o 59 laiksi kotieläintuotannon ohjaamisesta eräissä tapauksissa annetun lain muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

9) Hallituksen esitys n:o 60 laiksi Valtionrautateista

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta liikennevaliokunnan lausunto.

Keskustelu:

Ed. Uitto: Herra puhemies! On vaikea löytää järjellisiä perusteita hallituksen esityk-

sestä muuttaa Valtionrautatiet valtion liikelaitoksiksi. Mielestäni Valtionrautateiden hallinnon keventäminen olisi mahdollista muuttamalla nykyistä hallintojärjestelmää keventävään suuntaan. Siihen ei olisi tarvetta tehdä Valtionrautateista liikelaitosta, kuten hallituksen esitys nyt edellyttää.

Rautateiden palvelutaso ja muukin kehittäminen voidaan toteuttaa nykyisenkin järjestelmän pohjalta. Ongelmana on tietenkin se, että Valtionrautateiden ajan tasalla pysyttäminen on jo pitkään laiminlyöty. Maamme liikennepolitiikkaa on johdettu sekä henkilö- että tavara-liikenteen osalta maantieliikennettä suosivasti. (Min. Vennamo: Se on väärä väite!) — Kyllä näin on.

Erityisesti nykyisen hallituksen aikana Valtionrautatiet ovat joutuneet monien supistustoitien kohteeksi. (Min. Vennamo: Päinvastoin, kaikkien aikojen ennätykset tämän hallituksen aikana!) — Joka alalla on tehty ennätyksiä, myös maantieliikenteessä, ja maantieliikennettä on suosittu mm. ministeri Vennamon toimesta. (Min. Vennamo: Ei pidä paikkaansa!) Esimerkiksi Pasilan varikon matkustajavaunujen rakentaminen on ollut suorastaan ajojahdin kohteena. Tilauksia on puolitettu mm. Valmetin kanssa, vaikka Pasilan konepaja on pystynyt tuottamaan matkustajavaunuja edullisimmin ja nopeammin. Tämänkin ajoi liikenneministeriö läpi. (Min. Vennamo: Viime hallitus!)

On aivan oma lukunsa Hyvinkään konepajan valimon lopettaminen noin vuosi sitten. Ministeri Vennamo todisteli silloin, että Valtionrautateiden tarvitsemat valutuotteet saadaan muka halvemmalla yksityisiltä valimoilta tai jopa ulkomailtakin. Nyt on kuitenkin todellisuus aivan muuta. Kun Hyvinkään konepajan oma valimo tuotti esimerkiksi rautatievaunuihin tarvittavia laakeripesiä 250 markan kappalehintaan, maksaa Valtionrautatiet nyt samanlaisista laakeripesistä 900 markkaa kappale. Siis kovin rohkaisevia nämä yksityistämistoimet eivät ole olleet VR:n osalta, joten se, että Valtionrautateista tehdään liikelaitos, ei sulje pois virheratkaisuja. Ministeri Vennamon on syytä nyt kyllä tutkia, miten näin on voinut todella tapahtua, että yksityinen valimotoiminta on voinut tällä tavoin ikään kuin riistää valtiota korottamalla valutuotteiden hinnat niin korkealle.

Oma lukunsa on myös kuluvan vuoden valtion tulo- ja menoarviosta päättäminen Valtionrautateiden osalta. Silloinhan ministeri Venna-

mon painostuksesta budjetin perusteluihin tuli maininta, että Valtionrautatiet ei ota palvelukseensa uutta henkilöstöä muuten kuin poikkeustapauksissa erityistehtäviin. SKDL:n ryhmä esitti poistettavaksi tätä lausumaa. Myös Rautatielaisten Liiton taholta vastustettiin henkilöstön palkkaamisrajoitusta. Tästä huolimatta täällä eduskunnassa mm. sosialidemokraattiset edustajat olivat ministeri Vennamon kannalla tässäkin asiassa, (Min. Vennamo: Se oli järkevä kanta!) ja jokainen hyvin ymmärtää, minkälaista haittaa on yritystoiminnalle siitä, että ei oteta henkilöstöä. Ennen kaikkea se vaikuttaa henkilöstön mielialoihin hyvin masentavasti, ja on selvää, että silloin työn tuloksellisuuskaan ei ole paras mahdollinen. Voidaan sanoa, että Harri Holkerin hallituksen aikana on Valtionrautateiden toimintaa vaikeutettu niin monin tavoin, että on suoraan ihme, että edes jokunen juna vielä tässä maassa kulkee. (Min. Vennamo: Posketon väite!)

Suunniteltu liikelaitosmalli saattaa johtaa parlamentaarisen valvonnan heikentymiseen. Tämän lisäksi se voi johtaa eri toimintojen viipaloitumiseen, joka puolestaan heikentää yhteiskunnan johtamismahdollisuutta.

Eräänä vakavana ennakkotapauksena voidaan pitää valtioneemistöisen Valvilla Oy:n viipaloitumista. Valvilla Oy eriytettiin useaksi itsenäiseksi yksiköksi ja tästä johtuen mm. sen hallintoneuvosto lopetettiin. Yrityksen tilanne ei tästä kuitenkaan parantanut, sillä kuu-kausi sitten Hyvinkäällä toimiva Valvilla Oy:n kehräämö Telanka Oy irtisanoi useita kymmeniä työntekijöitään, joten voidaan pelätä, että myös Valtionrautateiden osalta tapahtuu tämänsuuntaista kehitystä. Mikäli Valtionrautateiden liikelaitosmalli toteutuu hallituksen esittämällä tavalla, on jo nyt otettava huomioon se, että toimivan yksikön liiallinen hajauttaminen saattaa johtaa huomattaviin tuotannollisiin ja työllisyysongelmiin siitäkin huolimatta, että yritysjohtajat tällä tavoin pyrkivät parempiin tuloksiin.

Tässä yhteydessä haluan kuitenkin vielä korostaa sitä, että hallituksen esityksessä oleva häjautustoiminta, siis kuljetustoiminnan ja radanpidon erottaminen, on kannatettava asia.

Herra puhemies! Koska nyt ei ole edustajia tämän enempää paikalla, ehdotan, että tämä asia jätettäisiin pöydälle ensi tiistaina pidettävään täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, asia on jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Uitto ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Uiton ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

10) Hallituksen esitys n:o 53 Norjan kanssa Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä tehdyn sopimuksen ja siihen liittyvän kalastussäännön eräiden määräysten hyväksymisestä

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin ulkoasiainvaliokuntaan, joka tulee pyytää lausunto perustuslakivaliokunnalta.

Keskustelu:

Ed. Jääskeläinen: Herra puhemies! Toivon, että perustuslakivaliokunta kuulisi asiantuntijoina tätä asiaa käsitellessään paitsi kalastusasioihin perehtyneitä oikeusoppineita myös edustajia Tenojoki-alueen kalastuskunnista. Niitä on kaikkiaan seitsemän ja niistä neljä suurinta ovat Tenojoen varrella. Samoin toivon, että kuultaisiin asiantuntijana Utsjoen ammattikalastajat ja -metsästäjät -nimisen yhdistyksen edustajaa.

Ed. Uitto: Herra puhemies! Ehdotan, että myös tämä asia jätettäisiin pöydälle ensi tiistaina pidettävään täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, asia on jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Uitto ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Uiton ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan

11) Hallituksen esitys n:o 56 laiksi rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain muuttamisesta

toiseen lakivaliokuntaan

12) Hallituksen esitys n:o 57 nimikirjalaiksi ja laiksi henkilörekisterilain 7 §:n 5 kohdan kumoamisesta

valtiovarainvaliokuntaan

13) Ed. Ahosen ym. lakialoite n:o 39 laiksi verotuslain muuttamisesta

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon

14) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 19 (HE n:o 34)

15) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 9 (HE n:o 19)

16) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 10 (HE n:o 22)

17) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 2 (A n:o 3)

18) Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 5 (HE n:o 231/1988 vp.)

19) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 11 (HE n:o 7)

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 16.28.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola